

IN DIT NUMMER:

Ebru Umar
De schrijfster bekritiseert het Erasmiaans, de documentaire en zichzelf

4

Sander van der Waal
Oud-leerling, docent Klassieke talen, bijlesleraar, dichter en wijnkenner

8

Frits Rosendaal
De onderzoeker en winnaar van de Spinoza-prijs geeft een bloedstollend interview

14

Het zwartste gymnasium

De documentaire de Nieuwe Elite van verslaggeefster Mirjam Bartelsman beleefde zijn première op 28 september op het Nederlands Filmfestival in Utrecht. Het is een documentaire over het Erasmiaans als zwartste gymnasium van Nederland. Twintig procent van de leerlingen is allochtoon. Mirjam Bartelsman volgde een jaar lang het wel en wee van zes allochtone leerlingen van de school. Deze leerlingen maken later kans toe te treden tot de elite. Maar het Erasmiaans is wel een uitzondering. Bijna alle gymnasia in Nederland zijn witte scholen. *door MARIELLE GISPEN-PRONK*

Op het filmfestival werd de documentaire goed ontvangen. Op woensdag 7 oktober werd de film op school vertoond en een dag later op de televisie. Ik heb Mirjam al eens uitgebreid aan de telefoon gehad toen zij mij vroeg op de reünie te mogen filmen. Op de promotie in de Laurenskerk kwam ik haar tegen maar zij was druk met filmen bezig en reageerde wat kortaf omdat één van de hoofdpersonen zich nog niet in de kerk had laten zien terwijl het ceremonieel al was begonnen en dus ook het filmen.

Als ik bel met het verzoek voor een interview vindt zij dat leuk om te doen maar pas nadat de hele hectiek rondom de vertoning van de documentaire achter de rug is. Inmiddels heb ik de film ook gezien. Ik vond hem goed, bij vlagen ontroerend, maar ik vroeg me in alle eerlijkheid af of de docenten op het Erasmiaans zich nou werkelijk zo inspinnen voor de individuele allochtoon als deze documentaire ons doet geloven.

Ik ontmoet Mirjam een week na de televisie uitzending van haar documentaire. In Rotterdam is het dan nog topic of the week. We spreken af *vervolg op: PAGINA 2*

EN VERDER:

- PREMIÈRE: *de nieuwe elite* in Rotterdam 3
- BEAUTY & BRAINS: *Charlotte Besijn* 6
- EPPO VAN VELDHUIZEN: *Een uitzending* 7
- TENNIS: *Veteraan Kees Venema* 10
- CRICKET: *International Bas Zuiderent* 11
- STRIP: *De Lof der Zotheid* 12
- ERASMUSREDE: *Robbert Dijkgraaf* 12
- RGB: *Vroeger was alles beter* 16
- SAMEN: *Maup & Peter Wijnbergen* 18
- AB URBE CONDITA: *Rieuwert Kok* 18
- AFRIKAANSE TIJGER: *Ben Trijzelaar* 19
- SERVICEPAGINA: *ledenmutaties & prijsvraag* 20

praefatio

Semper Floreat: Quo Vadis?

We weten als bestuur steeds beter wat we willen en proberen dat aan zoveel mogelijk betrokkenen bij het Erasmiaans uit te leggen. Bij Paul Scharff zal dat geen problemen opleveren. Het lijkt wel of hij het begrip "netwerken" heeft uitgevonden. Omdat ik via mijn vader en broers ook altijd een beetje aan het Libanon Lyceum verbonden ben gebleven, heb

ik Paul daar ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan nog een paar laatste karweitjes zien opknappen.

Wat hij daar ontzettend goed heeft gedaan, is het netwerk van oud-leerlingen en oud-docenten versterken. Dat kan die school heel goed gebruiken, maar eigenlijk iedere school. Ook het Erasmiaans. Oud-leerlingen doen graag iets terug voor hun school en dat is uitermate plezierig voor schoolleiding, docenten en leerlingen.

De samenleving is steeds meer een netwerksamenleving geworden. Zonder een stevige verankering ben je kwetsbaar in een heel open en kritische omgeving. "De Nieuwe Elite" heeft het Erasmiaans in heel Nederland op de kaart gezet. Dat maakt de school sterk in de permanente discussie over de toekomst van het gymnasium. Het was een film over kracht en kwetsbaarheid. En juist voor die kwetsbaren kunnen oud-leerlingen een belangrijke ondersteunende rol

spelen. De school hoeft het niet allemaal alleen te doen. Dat zal de koers van ons bestuur zijn en daarover zijn wij in gesprek met schoolleiding, curatoren en de Vrienden van het Erasmiaans.

Wij dragen graag ons steentje bij aan de bloei van de Erasmiaanse gemeenschap. En daar hebben wij jullie, leden van Semper Floreat, hard bij nodig!

door **KLAAS TASELAAR**

Het gebeurt me nog wel eens. Van die wegzakker-tjes. En altijd op dezelfde plek. In een klaslokaal na een minuut of twintig. Ik heb geen idee of iemand dat herkent, misschien iemand met narcolepsie, maar ik vind het heerlijk. Het brengt me terug naar de voorlaatste reünie, waar mijn oude aardrijkskundeleraar het nodig vond om echt een les te

geven en als onderwerp “zout” had gekozen. Na twintig minuten was ik weg, leunend tegen de arm van mijn buurvrouw, uit het zicht van de leraar. Helaas gebeurt het me nu op de voorlichtingsavonden van de scholen van mijn zoons en heeft het blijkbaar iets te maken met te lage stoelen, lege bureaus en pedagogisch gevormde stemmen.

“Net als vroeger”, werd me ingefluisterd toen de bel ging zes jaar geleden en dat ontwaakgevoel en die “word wakker!”-fluisterstem is voor mij genoeg om er een heerlijke reünie aan over te houden. Niet behept met een feilloos geheugen, waardoor ontmoetingen met oud-klasgenoten nooit helemaal soepel verlopen, omdat ik pas halverwege het gesprek doorkrijg tegen wie ik eigenlijk sta te praten, moet ik het meer hebben van het “terug-in-de-tijd”-gevoel en wat is nou heerlijker, dan zo’n ontwaakmoment. Een “Awakening”, zoals Olivier die beschrijft in zijn Sacks-boekjes.

Dat geheugen moest dus even opgefrist worden en daarom heb ik de afgelopen maanden alles, wat maar even met het Erasmiaans te maken heeft, opgezocht, gelezen of bezocht. De Erasmus-rede van Robbert Dijkgraaf was een mooi begin van wat een terugkerend fenomeen moet worden. Hij legde de lat vast op recordhoogte en ik heb medelijden met degene, die de volgende rede krijgt toebedeeld. De IKON maakte een documentaire over de niet-westerse leerlingen aan het Erasmiaans en vierde de première in een volle aula. In de documentaire kwamen we Ebru Umar tegen en die wilden we wel even spreken. Het werd een opvallend interview. Ook het gesprek met Sander van der Waal leverde een paar mooie quotes op en we zijn ook bezig het illustere duo Frits & Rits weer bij elkaar te krijgen, maar voorlopig moeten we het even doen met alleen Frits (Rosendaal).

Verder is het “netwerken” geblazen. Inschrijven op Schoolbank en LinkedIn en proberen via de netwerken van anderen genoeg interessante oud-Erasmianen te achterhalen om mooie verhalen uit los te peuteren. Daarna komt het aan op de journalistieke kwaliteiten van de redactie om van iets stoffigs wereldnieuws te maken. Het succes van ons eerste nummer in de nieuwe stijl heeft er wel voor gezorgd, dat mensen eerder bereid zijn mee te werken en er is nu ook werkelijk sprake van “ingezonden stukken”. Die hoeven we niet meer zelf te verzinnen.

Ook heb ik natuurlijk even op het net gezocht naar mijn “slaapstoornis”. Dat is dus gewoon een bekend fenomeen en ook Leonardo da Vinci, Albert Einstein en Thomas Edison hadden er last van. Het bleek wel dat deze korte slaapjes de productiviteit van deze mannen enorm verbeterden. Er is nu ook een naam voor, de Powernap, die mag niet langer dan een half uur duren, maar is dan wel uiterst effectief. Zo heb ik dus geen stoornis, maar een geweldige methode om het beste uit mijzelf te halen gevonden. Ik ga er even een half uurtje tussenuit!

Veel leesplezier!

hoofdreductie **WALTER BAGHUIS**

16e jaargang, nummer 2, december 2009

Tolle Belege is een uitgave van Semper Floreat, de oud-leerlingenvereniging van het Erasmiaans Gymnasium en verschijnt twee keer per jaar. Oplage: 1.500

Redactie & Bestuur:

Marielle Gispén-Pronk
Marjolein Leibbrandt
Judith Wegman
Kees de Graaff
Klaas Taselaar
Dennis Boddé
Walter Baghuis

Correspondentieadres:

Semper Floreat p/a
Tankenberg 140

2905 RC Capelle aan den IJssel
Bankrekeningnummer:
2150276 t.n.v. Semper Floreat

De contributie bedraagt € 12 per jaar of € 7 voor studenten (max. 5 jaar)

Opmerkingen/reacties/ rectificaties/kopij:

administratie@semperfloreat.nl
Meer informatie over Semper Floreat op onze website www.semperfloreat.nl

Ontwerp en vormgeving

TradeMARC design&layout
www.trademarc.nl

vervolg van: **DE VOORPAGINA**

in het café De Nieuwe Kerk op de Dam. Dat blijkt een wat ongelukkige keuze voor mij. Op de Dam zelf is het kermis en het lawaai daarvan dringt sterk door in het café. Ook het personeel van het café gaat flink tekeer met borden en glazen. Ik ben voor het afnemen van mijn interviews afgestapt van het maken van aantekeningen. De meeste interviews die ik nu doe neem ik op. Dat heeft een paar redenen. Ik kan mij actief bemoeien met het gesprek en de geïnterviewde aankijken in plaats van met gebogen hoofd constant aantekeningen te moeten maken. Ook hoeft ik niet – lui als ik ben – dezelfde avond mijn aantekeningen al uit te werken. Een opname kan ik later in alle rust nog eens beluisteren. Maar zo makkelijk kom ik er niet mee weg dit keer! Het is erg lawaaiig, zo erg dat Mirjam mij aanraadt eerst een stukje af te luisteren voordat we verder gaan met het interview. De achtergrondgeluiden blijken inderdaad versterkt op mijn opnamebandje terug te komen en we besluiten ergens anders te gaan zitten. Later zal blijken dat niet alleen de achtergrondgeluiden het uitwerken van dit interview bemoeilijken. Ik zelf bemoei me iets te veel met het gesprek en zit op ongeloflijk irritante wijze door Mirjam heen te praten. Het antwoord van Mirjam op een toch niet onbelangrijke vraag als: “Wat heb je met de documentaire willen bereiken” wordt geheel overstemd door mijn gekakel en gaat dus deels verloren. Het zal daarom zo zijn dat ik u hiermee wat belangrijke informatie onthoud. Ik heb de techniek van het interviewen nog niet helemaal onder de knie.

Mirjam maakt nu een ontspannen indruk. Alles is achter de rug en de reacties die ze heeft gekregen waren goed. Sinds zes jaar is zij verslaggeefster bij Nova, een programma van de NPS en de Vara. Wat zij op het Erasmiaans heeft gedaan staat daar helemaal los van.

“Naarmate ik ouder word krijg ik steeds meer vrije dagen maar dat hoeft van mij niet. Dus heb ik de NPS gevraagd of ik, in plaats van thuiszitten, mijn vrije dagen mocht gebruiken om aan deze documentaire te werken. De volgende stap was sponsors regelen.

Ik heb er een paar maanden over gedaan maar dat is me gelukt. Ik vroeg geen hoge bedragen. Ik had vier maal 13.000 euro nodig en dat is echt niet veel voor een documentaire. Uiteindelijk heeft de film ongeveer 80.000 euro gekost en is daarmee een van de aller-goedkoopste documentaires ooit. Het geluid heb ik zelf gedaan. Het uittikken van alle banden heb ik kunnen uitbesteden aan een student. Dat bespaarde me enorm veel werk. Zo kon ik ook veel voor Nova blijven werken.”

De inspiratie om deze documentaire te maken vond ze dicht bij huis. Mirjam woont bij een plantsoen in Amsterdam waar een nieuw gymnasium kwam.

Amsterdam kende al drie gymnasia, alle drie gevestigd in Amsterdam-Zuid, de kakbuurt van de stad, zoals ze het zelf zegt. Dit vierde gymnasium beoogde de grote tegenhanger te worden van de andere drie. Doelstelling was een nieuwe elite te gaan vormen op deze nieuwe school met leerlingen uit oud-west en bewust ook allochtonen te gaan werven. Maar nadat het docentencorps erover vergaderd had, bleek het wantrouwen toch te groot en mocht er niet gefilmd worden. De rector raadde Mirjam aan uit te wijken naar het Erasmiaans in Rotterdam dat bekend stond als het zwartste gymnasium van Nederland.

“De rector van dit vierde gymnasium heeft die term, de nieuwe elite, verzonnen. Ik vond het meteen een pakkende titel. Ik had zelf ook een titel bedacht: ‘Het geheim van het Erasmiaans’ maar mijn titel dekte de lading niet want je weet niet wat het geheim is omdat er niet echt een geheim is. De titel de nieuwe elite is veel raker. Ik vind dat als je van een gymnasium komt, dan heb je de meeste kans om tot de elite te gaan behoren. Het ‘nieuwe’ zit erin dat tot dan toe de elite eigenlijk helemaal wit was.”

Ze had een gesprek met de toenmalig rector van het Erasmiaans, Margriet Berkhout. Die was positief over het hele plan en stelde Mirjam voor naar Trier af te reizen waar op dat moment de derde klas op excursie was.

“Achteraf een niet zo’n handige actie. Het was een soort overval van onze kant want het bleek dat noch de docenten, noch de leerlingen op de hoogte waren van onze komst.”

Ze maakte kennis met Pieter Dupon (coördinator eerste klas) en Jankees Ouwerkerk (conrector). Van beiden heeft ze ontzettend veel medewerking gekregen. Dat de school op dat moment grote interne problemen kende had ze niet in de gaten.

“Toen ik de promotie in de Laurenskerk wilde gaan filmen werd ik door Jankees gebeld. Hij zei dat ik niet moest komen omdat hij was ontslagen. Toen hoorde ik pas wat er allemaal speelde. Ik was verbaasd omdat ik daar toch vrij veel had rondgelopen en daar niets van had gemerkt. Ik ben zonder camera naar de promotie

geweest. Voor mij was dat heel leerzaam toen, omdat ik zag hoe verdeeld de boel daar eigenlijk was. Maar het was voor Jankees geen reden om tegen mij te zeggen dat ik niet door mocht gaan. Ik heb met dat conflict op school ook niets gedaan. In het nieuwe schooljaar ben ik gewoon verder gegaan met filmen.”

Het selecteren van zes hoofdpersonen heeft tijd gekost. Mirjam heeft veel leerlingen gesproken. Soms stuitte ze op verzet. Zowel de allochtone jongeren als de niet allochtonen begrepen niet altijd waarom Mirjam de verschillen opzocht voor haar documentaire. De leerlingen waren er juist op uit om de overeenkomsten te benadrukken.

“Ik heb me daar een beetje op verkeken. Eerlijkheid levert niks op. Ik was nog op zoek naar een allochtone jongen van een jaar of zestien, liefst uit een traditioneel Marokkaans gezin. Ik heb voorgesprekken gehad met jongens van die leeftijd die leuke uitspraken deden maar zodra de camera ging draaien hadden ze er geen zin meer in. In het algemeen zijn mensen die aan een tv-programma meedoen wel ijdel of willen graag bekend worden. Maar middelbare scholieren willen gewoon niet opvallen, die willen niet anders zijn dan anderen. Er waren ook niet-allochtonen leerlingen die zich afvroegen waarom ik de allochtonen zo apart moest benadrukken. Die voelden zich op hun beurt gediscrimineerd omdat zij elkaar niet als anders zagen maar ik ze wel anders ging beschouwen. Dat niet apart kijken naar elkaar is ook een beetje de filosofie van die school. In het begin had ik heel andere leerlingen uitgekozen. Ik ben ook veel eerder gaan filmen dan de documentaire begint. Ik ben in april 2008 met draaien begonnen en de film begint in september 2008. Tijdens die vooropnames vatte ik ook het plan op om er een afgerond geheel van te gaan maken. En dat betekende dat ik bij de zwarte basisschool wilde beginnen: twee leerlingen die van een zwarte basisschool kwamen en kozen voor het Erasmiaans.”

Mirjam wilde geen gebruik maken van een voice over of commentaarstem die vaak gebruikt wordt om zaken uit te leggen.

“De zoektocht naar Yasmine geeft de documentaire een extra dimensie”

Bovendien wilde ze niemand titels geven in de film omdat het anders te veel op een actualiteitenprogramma zou gaan lijken. Het gevolg was dat in de film niet werd uitgelegd wie Dupon was en de kijker ervan uitging dat hij wel de rector van de school moest zijn.

Ouwerkerk kwam niet in de documentaire voor. Alle opnames met hem erin sneuvelden op de montagetafel. Dupon daarentegen groeide in zijn rol. Halverwege het jaar verdwijnt één van de hoofdpersonen, de eerste klasleraar Yasemin, spoorloos van het toneel. Dupon, als coördinator eerste klas, doet er dan alles aan om te achterhalen wat er met haar is gebeurd en wordt daardoor een belangrijke spil in de

zoektocht naar dit meisje.

“Ik had Jankees een grote rol toebedeeld. Hij was om in vaktermen te spreken ‘talking head’. Zo iemand zet je dan achter zijn bureau en laat hem alles uitleggen. Maar om de film zo veel mogelijk als een documentaire eruit te laten zien heb ik niets van de interviews – en met Jankees had ik alleen maar interviews – gebruikt voor de film. Hij is nog wel op TV-Rijnmond geweest. Ik heb ook nog een onderwerp voor Nova gemaakt over witte gymnasia. Daarvoor heb ik de huidige rector Paul Scharff nog achter het bureau van Jankees geïnterviewd. Ik zei nog tegen Jankees: erger kan het niet worden! Maar hij heeft het als een man gedragen moet ik zeggen. Ik heb hem zowel in Utrecht als in Rotterdam op het podium geroepen. Hij is echt goud voor mij geweest. Hij regelde alles en was mijn stabiele factor. Nooit ben ik getrouwd door hem.”

Mirjam kon gaan en staan waar ze wilde. Ze is dan ook zeer te spreken over de medewerking van de school. Ze mocht tijdens de lessen filmen en zelfs enkele lerarenvergaderingen bijwonen. Ze heeft nooit misbruik gemaakt van de informatie die ze daar te horen kreeg.

“De docenten menen het goed maar je hoorde toch wel eens dat er over een leerling werd gezegd dat hij of zij niet intelligent genoeg was. Dat is toch wat anders dan een achterstand. Ik wilde niet dat die leerlingen boos op mij zouden worden: ze hadden hun lot in mijn handen gelegd. Het enige dat ik er in heb laten zitten is het shot van de ouders van één van de hoofdpersonen die zeggen dat ze thuis Nederlands spreken met elkaar. Later hoor je de docent Nederlands zeggen dat dat helemaal niet waar is. Maar ik heb er geen problemen mee gekregen. Ik heb de eerste opnames aan de ouders en de leerlingen laten zien. Als er iets inzakt wat ze niet wilden, konden ze dat aangegeven maar ik heb geen commentaar gehad. Ik kon aan de docenten zelf vragen of ze bezwaar hadden dat ik een les filmde. Er was een filosofieles die ik graag wilde filmen maar de docent had het aan de klas

De Nieuwe Elite in Rotterdam

Ruim een jaar heeft Mirjam Bartelsman ze gevolgd, de zes leerlingen die de hoofdrol spelen in *De Nieuwe Elite*. Na een succesvolle première op het Nederlands Filmfestival eind september, was het op woensdag 7 oktober eindelijk zover: een Rotterdamse première in de aula van het Erasmiaans. De belangstelling was groot: leerlingen en docenten van het Erasmiaans, docenten en stafleden van andere Nederlandse gymnasia en scholen voor voortgezet onderwijs verzamelden zich in de aula, in afwachting van de documentaire en de daaropvolgende paneldiscussie.

door **JUDITH WEGMAN**

Na afloop van de documentaire werden eerst documentairemaakster Mirjam Bartelsman en de zes hoofdrolspelers naar voren geroepen om een bos bloemen in ontvangst te nemen. Rector Paul Scharff: "De documentaire laat zien waar de school voor staat, wat ze wil bieden en aan wie." Daarnaast gaf hij aan dat deze documentaire voor hem, als nieuwe rector, een goede manier is geweest om de school en haar leerlingen beter te leren kennen. Daarna volgde een kort dankwoord van Mirjam Bartelsman, waarin zij naast de hoofdrolspelers ook de heren Dupon en Ouwerkerk bedankte. Ze kondigde ook aan, dat ze voornemens is de hoofdrolspelers over vijf jaar weer op te zoeken om te zien hoe het met ze gaat. Vormen zij dan echt de nieuwe elite?

Na deze dankwoorden stond er een kort gesprek met wethouder Welzijn en Volksgezondheid en loco-burgemeester van Rotterdam Jantine Kriens op het programma. Nova-presentator en discussieleider van deze avond Tom Kleijne vroeg haar onder andere wat ze van de documentaire vond. Kriens vond de documentaire prachtig, temeer omdat deze goed laat zien hoe moeilijk het voor deze kinderen is om zich te handhaven op een overwegend witte school. Hierbij speelt niet alleen de financieel-economische achtergrond van de ouders, die vaak laag zijn opgeleid een grote rol, maar ook de (taal-)achterstand van de kinderen zelf. Het Erasmiaans biedt deze leerlingen een kans, juist omdat het, bijvoorbeeld vanwege een dergelijke achterstand, niet vanzelfsprekend is dat zij een gymnasiumopleiding gaan volgen.

Natuurlijk waren Kleijn en de rest van de aanwezigen zeer benieuwd hoe het is afgelopen met Yasemin, de eerstejaars die tij-

dens het schooljaar plotseling niet meer op school verscheen. Was zij daadwerkelijk uitgehuwelijkt in Turkije? Kriens: "Yasemin is niet uitgehuwelijkt. Zij is in de zomervakantie weer teruggekomen naar Nederland en gaat binnenkort weer naar school, al zal dat waarschijnlijk niet op het Erasmiaans zijn." Uit de documentaire blijkt volgens Kriens dat er in de toekomst nog veel moet gebeuren om kinderen als Yasemin niet buiten de boot te laten vallen. Hoeveel inzet van docenten er nodig is om te zorgen dat deze leerlingen niet uitvallen.

En dat was eveneens het onderwerp van de paneldiscussie: Hoe ver gaat de taak van de docent? Het panel bestond uit Paul Scharff, rector van het Erasmiaans, Staf Depla, kamerlid voor de PvdA, Sadik Harchaoui, directeur van multiculturele organisatie Forum en Wim Vonk, directeur van het City College Rotterdam. De discussie over de taak van de docent verdwijnt echter al snel naar de achtergrond, als Tom Kleijne Wim Vonk vraagt naar de keuzes die op zijn City College gemaakt zijn met betrekking tot het dragen van hoofddoekjes. Het wordt dan al snel een discussie over de keuzes die scholen maken met betrekking tot (allochtone) leerlingen.

Een van die problemen is inderdaad of het dragen van een hoofddoekje moet worden toegestaan. Het City College heeft ervoor gekozen het dragen van een hoofddoek niet toe te staan. Wim Vonk: "Wij hebben ervoor gekozen om een Nederlandse school te zijn, die opleidt voor een leven in de Nederlandse samenleving. Wij kiezen ervoor om op school allemaal hetzelfde te zijn." Deze keuze heeft men al 20 jaar geleden gemaakt, onder andere naar aanleiding van de culturele problemen waar oudlerlingen tegenaan liepen na hun eindexamen. Overigens zijn alle uitingen van geloof

of levensovertuiging op het City College verboden, dus ook kruisjes en aanstootgevende kleding. Harchaoui is het niet eens met deze redenatie. Hij is van mening dat Rotterdam een pluriforme samenleving is, waarin hoofddoekjes nu eenmaal voorkomen. Voor een verbod op het dragen van hoofddoekjes is volgens hem een sterkere argumentatie nodig.

Scharff haakt daarop in door te zeggen dat een kind dat zich als Moslim presenteert, mogelijk minder kansen heeft/krijgt dan een autochtoon kind. Het kan daarom dus van belang zijn om je aan te passen, om het voor jezelf niet te lastig te maken. Geloof hoort natuurlijk bij het kind, maar dat wil niet zeggen dat deze kinderen er geen last hebben. Harchaoui geeft vervolgens aan dat deze kinderen er zich wel degelijk van bewust zijn dat de keuze voor een hoofddoek moeilijkheden kan opleveren. En daar is Wim Vonk het op zijn beurt weer niet mee eens; in zijn ervaring zijn deze kinderen zich hiervan pas bewust als zij volwassen zijn.

Moet de overheid zich dan mengen in deze kwestie? Volgens Stef Depla niet. Hij is van mening dat politiek Den Haag zich niet moet bezighouden met kledingvoorschriften op scholen. Scholen moeten dit zelf bepalen, zolang zij hun keuze maar duidelijk en helder kunnen onderbouwen.

Kleijne snijdt vervolgens een ander onderwerp aan. Hoe denkt men over het beleid van het Haagse Sorghvliet Gymnasium? Om ervoor te zorgen dat de schoolpopulatie daadwerkelijk een afspiegeling is van de maatschappij is, heeft de school een actief toelatingsbeleid voor allochtone leerlingen. Buiten de loting voor toelating worden er jaarlijks standaard tien allochtone leerlingen aangenomen. Ook is de zogenaamde Sorghvliet Beurs ingesteld voor leerlingen uit gezinnen die het minder breed hebben. De school betaalt een deel van de kosten. Volgens Depla schept dit voor sommige kinderen inderdaad een kans om een gymnasiumopleiding te volgen, maar moet financiële hulp niet het enige middel zijn. Er zou bijvoorbeeld ook voor huiswerkbegeleiding gekozen kunnen worden.

Harchaoui is tegen deze vorm van positieve discriminatie: alle kinderen, niet alleen allochtonen, moeten worden geholpen als zij dat nodig hebben. En dan moeten we niet alleen aan huiswerkbegeleiding denken. Volgens Scharff moeten de middelen inderdaad daar terecht komen waar ze nodig zijn, het moet uiteindelijk een soort maatwerk worden. Volgens Vonk is het belangrijk dat je als school duidelijk maakt wat je te bieden hebt. Wat kunnen ouders en leerlingen verwachten. Het City College biedt bijvoorbeeld avondklassen en huiswerkbegeleiding. Er wordt gezorgd voor aansluiting bij de thuissituatie.

Tijdens de discussie wordt het Erasmiaans vaak vergeleken met het Marnix

Gymnasium, waarbij vooral wordt opgemerkt dat het Marnix aanzienlijk minder "zwart" is. De rector van het Marnix, mevrouw De Leeuw, wil daar graag op reageren. Het beeld dat tijdens de discussie over het Marnix wordt geschetst, klopt niet: het Marnix bestaat ook voor 23% uit niet-Westerse leerlingen. Deze benaming doet volgens haar echter geen recht aan de leerlingen. Het is een Christelijke school die openstaat voor andere culturen. Iedere school maakt voor zichzelf een keuze over de manier waarop zij zich naar buiten toe profileert. Er mogen geen drempels zijn voor toelating.

De heer Dupon, docent op het Erasmiaans en een van de hoofdrolspelers in de documentaire, vindt dat iedere situatie op zichzelf staat. Elke school biedt haar eigen, individuele "product" aan, een cultuur waar je bij wilt horen. Op het Erasmiaans betekent dit dat je kleurenblind moet zijn en dat je bij die cultuur moet willen horen. Het Erasmiaans, het City College en het Marnix hebben ieder een eigen cultuur die ze op een eigen manier in stand houden. Vonk is het met hem eens: "In Rotterdam is er voor ieder wat wils." Sadik Harchaoui vraagt zich vervolgens af wie de morele eigenaar van het onderwijs in Rotterdam is, de minister, de burgemeester? Volgens hem blijft het een feit dat allochtone jongeren tegen dichte deuren aan blijven lopen wanneer zij bepaalde keuzes maken. Scharff vindt dit een "non-item"; een leraar ziet geen verschil tussen autochtoon en allochtoon, het maakt niet uit wie je ouders zijn. Als docent zie je geen huidskleur. "Diversiteit is een meerwaarde." Depla vult aan: "Dat betekent niet dat we moeten doen alsof het niet bestaat."

De rector van het stedelijk Gymnasium Utrecht vraagt zich af of zijn school niet actief allochtone leerlingen moet gaan werven. De school staat in een chique wijk van Utrecht, wat een drempel kan zijn voor allochtone leerlingen. Scharff vindt dat werving wel kan, maar denkt dat ouders bij hun keuze uiteindelijk toch naar het totaalplaatje zullen kijken. Ook Depla denkt dat dit een goed idee is: op deze manier krijgen meer kinderen de kans om iets te leren kennen waar ze tot nu toe geen weet van hebben.

Aan het einde van de avond merkt één van de aanwezige leerlingen terecht op dat de discussie eigenlijk helemaal niet over het oorspronkelijke onderwerp is gegaan, de documentaire en de taak van de docent. Er is eigenlijk alleen gepraat over het dragen van hoofddoekjes. Bovendien is zij van mening dat het in de documentaire lijkt alsof de hoofdrolspelers alleen niet-Westerse vrienden hebben, terwijl dat in werkelijkheid niet zo is. Waarom is er niet dieper ingegaan op de vriendengroep? Mirjam Bartelsman geeft aan dat dit met name komt door tijdgebrek. Ze heeft nooit de indruk willen wekken dat de hoofdrolspelers alleen allochtone vrienden hebben. Harchaoui denkt dat dit komt door de verschillende manieren van interpreteren: journalist versus scholier en stelt voor dat deze leerlinge een rapportage maakt waarin ze laat zien hoe het er dan wel aan toe gaat. Scharff vindt dat er daarmee een punt wordt gemaakt van iets dat op school geen rol speelt. Hij vindt niet dat dat moet worden bewezen door daarover ook een film te maken. En daarmee komt er een einde aan de discussie en is het tijd om de avond onder het genot van een hapje en een drankje te uitgebreider te bespreken. ■

voorgelegd: "wie er niet bij wil zijn als ze gaan filmen, gaat maar naar de kantine". Nou je begrijpt: die klas stroomde leeg. Dat was wel jammer want die les zou gewijd zijn aan godsdienst. Ik ben blij dat niet alle docenten zo democratisch zijn geweest."

Ze besloot op enig moment het hele concept van interviews met vraag en antwoord te laten vallen. Het bleek uit de opnamen dat het eigenlijk veel mooier was als de vragen niet te horen waren.

"Toen moest ik erg gaan puzzelen om er één lopend verhaal van te maken zonder dat je de vragen hoort. Bij Nova heeft vraag en antwoord een functie omdat je daar een standpunt vertegenwoordigt of omdat je met iemand in discussie gaat. Maar dat was bij deze film niet aan de orde. Dit was gewoon een 'fly on the wall', een vlieg aan de muur: je wilt alleen maar kijken. Een fly on the wall registreert en je hebt geen commentaar. Er ging zo wel een hoop tijd in de montage zitten."

Ze had geen draaiboek. Voor de subsidieaanvragen heeft ze wat leerlingen gesproken maar er was geen vast omlind plan. Van die leerlingen die ze toen gesproken heeft, zit niemand in de film.

"Zo gaat het vaak bij subsidieaanvragen, het gaat om de ideeën. Ik maak profielen van mensen maar in de praktijk pakt het heel anders uit. Het zou ook geen goede documentaire zijn geworden als ik die helemaal vanuit een scenario had gemaakt. Ik wilde gewoon gaan kijken en beginnen. Ik wilde kinderen portretteren en ik moest dus hoofdpersonen hebben. En achteraf heb ik ook niet het gevoel gehad van: Jeetje, eigenlijk had ik DIE leerling moeten hebben. Hoewel, ik ben ook met school in Pompeii geweest en daar sprak ik twee erg leuke, open meiden. Maar het was te laat, ik wilde dat er nog invoegen maar het lukte niet meer."

Tijdens het filmen neemt het leven van één van de hoofdpersonen een dramatische wending. Yasemin, een Turks meisje, heeft voor het Erasmiaans gekozen omdat haar vader dat graag wilde. Maar nog voor aanvang van het schooljaar overlijdt hij. Yasemin meldt zich vaak ziek om daarna zonder opgave van redenen niet meer op school te komen. De zoektocht naar Yasemin geeft de documentaire een extra dimensie.

"Dat Yasemin verdween, kwam mij voor de film goed van pas, al had ik liever gehad dat ze was gebleven. Maar ik zou er een hele kluit aan hebben gehad om de boel nog spannend te houden. Wat wel weer jammer was, was het feit dat ik niet bij alle hoofdpersonen thuis heb mogen filmen. Ik mocht wel komen maar dan zonder camera."

Ook oud-leerling Ebru Umar, (publiciste, red. zie interview elders in deze TB) was een cadeautje. In de film zegt Ebru: "ik heb een Turkse achtergrond en ik ben opgevoed met het idee dat een hoofddoek achteruitgang betekent. De elite draagt geen hoofddoek. Punt". Daar had iedereen daarna wel een mening over."

Dertig opnamedagen teruggebracht tot 55 minuten film. Het is een mooie documentaire geworden.

Het antwoord op de vraag wat Mirjam met haar documentaire heeft willen bereiken moet ik u, zoals ik u aan het begin al liet weten, deels schuldig blijven. Wel kon ik er nog uit opmaken dat die vraag nooit echt aan de orde geweest is voor haar. Ze vond het interessant om te kijken hoe een school probeert zwarter te worden. Zij is van plan over vijf jaar nog een documentaire te maken om te zien wat er van de hoofdpersonen terecht gekomen is. Dat wordt dan mijn herkansing. ■

Op de thee bij Ebru Umar

Echt of nep?

Ebru Umar debuteerde op de website van Theo van Gogh, heeft inmiddels diens column in de gratis krant Metro overgenomen, houdt wekelijks een interview in het vrouwenblad Libelle, publiceert regelmatig in dag- en weekbladen, heeft een aantal boeken op haar naam staan en wordt veel gevraagd voor radio- en tv-debatten. Ze neemt geen blad voor de mond, is recht voor z'n raap en confronterend.

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Toch had ik nog nooit van haar gehoord. Ik kwam haar naam toevallig tegen op de site met 'beroemde Erasmianen'. Ik ben haar maar eens gaan googelen: er valt genoeg over haar te weten te komen. Ze durft haar nek uit te steken, lijkt compromisloos, is provocerend, vaak ongeënuanceerd, strijdbaar en direct. Ze lijkt me bepaald geen lieverdje. Een beetje geïntimideerd ben ik wel.

Ik heb mijn besluit genomen: die Umar ga ik interviewen. Via haar uitgever probeer ik met haar in contact te komen. Het scheelt niet veel of ik loop de kans mis een afspraak met haar te maken: haar mail komt terecht in mijn junkmailbox. Puur vanwege haar naam zou Walter Baghuis mij vertellen. Oei, moet je net bij Ebru hebben!

Als ik haar bel is ze direct bereid mee te werken. Wel laat ze me op wat bitse toon weten dat ze niet van plan is in de auto te stappen om ergens naartoe te rijden. Dat is ook geen moment in me opgekomen dus bied ik met een heel ruimhartig gebaar aan haar thuis in Amsterdam op te zoeken. De afspraak wordt gemaakt. En wat nu? Hoe ga ik het doen? Ik moet het idee loslaten met haar in discussie te moeten, dat win ik toch nooit. Ik moet haar portretteren. Me voorbereiden op interviews doe ik nooit, ik laat het gewoon op me afkomen.

Ik bel Walter. Misschien heeft hij nog wat ideeën? Zijn grenzeloze vertrouwen in mij blijkt weer als hij mij aanraadt me dit keer toch maar wat in te lezen anders zou ik nog wel eens een hele kluit aan haar kunnen hebben. (Als ik heel eerlijk ben zei Walter eigenlijk dat ze wel gehakt van me zou kunnen maken, maar dat vind ik onzin.) O ja, en hij weet nog wel wat vragen voor me. "Ze is nog single. Vraag eens waarom! Ze ziet er veel te goed uit om single te zijn. Daar is wat aan de hand. En haar borsten zijn of heel mooi of heel nep. Zoek dat eens uit, dan krijg je 10 amaretto's van me."

Zoek dat eens uit! Ik heb nog geen idee welke insteek ik ga maken. Laat die borsten maar hangen.

Bij het lezen van een van haar columns kom ik erachter dat ze van juwelen houdt. Dat komt goed uit! Ik ook! Dan zal ik maar een grote ring aandoen: die mag dienen als een conversation piece.

Ze woont in Amsterdam Sloterdijk. Een aantrekkelijke vrouw, met ogen als schotels en een innemende, mooie lach opent de deur.

Ik krijg een grote mok thee aangeboden en we nemen plaats aan de eettafel. Ik zie haar kijken naar mijn vinger.

Ebru Umar debuteerde op de website van Theo van Gogh, heeft inmiddels diens co-

lumn in de gratis krant Metro overgenomen, houdt wekelijks een interview in het vrouwenblad Libelle, publiceert regelmatig in dag- en weekbladen, heeft een aantal boeken op haar naam staan en wordt veel gevraagd voor radio- en tv-debatten. Ze neemt geen blad voor de mond, is recht voor z'n raap en confronterend.

"Wat een mooie ring heb jij!"

Kip, ik heb je.

"Ja? Dank je wel. Ik hou enorm van juwelen."

"Ik ook. Ik heb ook zo'n grote ring met een prachtige topaas. Op de laatste reünie had ik die om, toen er zo'n doos naar me toe kwam die dacht dat mijn ring niet echt was! Wat een ENORME DOOS WAS DAT, zeg! Hoe durft ze ervan uit te gaan dat ik een nepring om heb!"

Okay: geen nep. Wat Ebru draagt is echt.

Ebru Umar is in Den Haag geboren en in Rotterdam opgegroeid. Haar ouders zijn beiden arts en kwamen indertijd voor hun opleiding naar Nederland. Ze hadden voor haar bepaald dat ze naar het Erasmiaans zou gaan omdat het een chique school was en een school voor slimme kinderen. Hoe heeft zij haar schooltijd ervaren?

"Ik ben zo blij dat die schooltijd voorbij is! Ik heb het niet vervelend gevonden maar

je moet twee dingen gescheiden zien: hoe je het met je klasgenoten en vriendinnen hebt gehad en hoe je het onderwijs hebt ervaren. En dan vind ik dat lyrische gezever van iedereen dat er zulke goeie docenten op die school zitten zo zwaar overdreven! Ik ben gaan schrijven maar niemand van de docenten op school - ik had eerst Koster, later Van Dijk voor het vak Nederlands - heeft ooit bedacht dat ik dat kon. Ik had voor mijn opstellen Engels altijd heel hoge cijfers maar mijn opstellen Nederlands kwamen nooit boven de zeven uit. Ik ging ervan uit dat het aan mij lag omdat Nederlands niet mijn eerste taal is. Wij spraken thuis Turks en ik kwam van een internationale basisschool waar Duits de voertaal was. Koster heeft me nog wel eens een tien gegeven voor voorlezen want hij vond dat ik dat ontzettend goed kon. Maar als je goed kunt voorlezen, dan spreek je de zinnen goed uit, dan is je intonatie goed, dan heb je dus blijkbaar taalgevoel. Van Koster kreeg ik drie keer een tien, dat heb ik wel altijd onthouden."

Maar waar lag het dan aan? Spelfouten maken is toch iets anders dan een goed verhaal kunnen schrijven. Had ze het idee dat ze werd afgerekend op het Erasmiaans omdat ze een andere achtergrond had?

"Er was totaal geen interesse voor buiten-

ten gaan studeren. In mijn tijd deden meisjes alfa zonder wiskunde en daarna rechten in Leiden. En dan trouwen met een of ander corpsbal die dan het grote geld verdient. Waar heb je dan wiskunde voor nodig?! Ik heb in acht vakken eindexamen gedaan met wiskunde erbij. Ik werd gebeld dat ik geslaagd was als ik wiskunde liet vallen. Ik vroeg wat mijn andere onvoldoende dan was. Dat was Frans. Nou dan zou ik toch ook Frans kunnen laten vallen?! Als ik een van beide vakken liet vallen zou ik bij de eerste ronde geslaagd zijn. Die truc haalden ze bij meer mensen uit. Alleen... ik wilde helemaal niks laten vallen. Ik wilde nog een poging doen. Maar de school is alleen maar gefocust op het slagingspercentage. Ik wilde maar wat graag van wiskunde af maar niet als men voor mij mijn verdere levensloop gaat invullen. Dan hebben ze zich blijkbaar ook niet verdiept in het feit dat mijn moeder arts is en werkt."

Nou dat kan ik in mijn zak steken. Ik ben een alfa, zonder wiskunde. Want ik was, en zo is het letterlijk gezegd, totaal ongeschikt om dat vak in mijn pakket te nemen. Jaren later bleek dat ik er toch meer voor gevoel had dan men aanvankelijk had aangenomen. Zit wat in hoor, wat Ebru zegt.

"Ik zelf had helemaal geen benul van hiërarchische standen en rangen, buurten en wijken. Wij woonden in Kratingen, in één van de grootste huizen. Ik had een klasgenoot die niet bij mij mocht spelen omdat ik Turks was. Zelf woonde ze in Barendrecht of all places, kwam met de trein. Ze had tegen haar ouders gezegd dat wij heel groot woonden, grote tuin enzovoort. Zegt die klasgenoot de volgende dag tegen mij: "Mijn moeder vraagt of jullie in een woonwagen wonen!"

Na haar eindexamen is Ebru bedrijfskunde gaan studeren en heeft vervolgens tien jaar in het bedrijfsleven gewerkt. Hoe heeft ze die overstap van het bedrijfsleven naar de journalistiek gemaakt?

"Ik ben voor mezelf gaan schrijven toen ik een gebroken hart had en dat verdriet van me af wilde schrijven. En ik heb gereageerd op een artikel in VN waar ik me enorm aan stoorde. Het ging over meisjes van 30. De titel was zoiets als vrouw, jong, hip en ongelukkig. Bridget Jones en dat soort toestanden. Ik heb daarop gereageerd met een artikel: man, jong, hip en gestoord. Het kwam erop neer dat ik schreef dat de wereld op de schouders van vrouwen terecht komt en dat de mannen eigenlijk helemaal niks kunnen. Als je alle raden van bestuur weghaalt in Nederland is er niks aan de hand. De secretaresses nemen het over. Haal je alle secretaresses weg, nou dan is de financiële crisis er niks bij. En daarom heb-

ben mannen thuis een vrouw en op het werk een secretaresse. En wij vrouwen staan alles toe, we doen alsof de mannen de wereld regeren en we belonen ze ervoor met status en geld. Ondertussen gaan de vrouwen eraan onderdoor omdat we niet alles tegelijk op tijd kunnen. Men vond het stuk hilarisch en het zou gepubliceerd worden maar toen ging die week Pim Fortuyn dood. Toch leuk dat ze het overwogen hadden."

De pers had intussen ook ontdekt wie Ebru Umar is. Ze was een paar keer afgekomen op de debatten met Dyab Abou Jahjah, een Belgische politicus van Libanese afkomst. (Oprichter en voorman van de Arabisch-Europese Liga die opkomt voor de belangen van de Arabische moslimmigranten in Europa, red.). Pas op zijn achttiende naar België gekomen sprak hij zijn nieuwe taal vloeiend. Dat laatste feit alleen al wekte Ebru's belangstelling. Ze raakte enorm geïntrigeerd door de manier waarop deze Abou Jahjah in staat was moslimjongeren die geboren en getogen waren in België, zó aan te spreken op hun "buitenlanderschap" dat zij zich keerden tegen diezelfde samenleving waarin ze waren opgegroeid. In België inmiddels niet meer gepruid, was Nederland nog onder de indruk van deze man en had geen antwoord paraat.

"Als deze Abou jahjah in een talkshow werd uitgenodigd gedroegen de presentatoren zich opeens als basisschoolkinderen. Ik ging een paar keer naar die debatten toe en wist hem van repliek te dienen. Ik kreeg hem wel stil en dat bleef niet onopgemerkt bij de pers. Ze kwamen op me af. Wat ik vond. Ik vind helemaal niks! Zij moesten hun werk doen. Ik was toeschouwer." **Inmiddels had Ebru Theo van Gogh leren kennen. Hij werd een heel dierbare vriend van haar. Toen Van Gogh een programma regisseerde waar Jort Kelder en Abou Jahjah inzaten, had Ebru daar een stukje over geschreven.**

"Theo zei me dat mijn stukje op zijn website geplaatst zou worden. Een week later belde de webmaster mij op en vroeg of ik nog een stukje had. Dat heb ik gedaan en ik ben er niet meer weggegaan."

Een jaar later gaf ze een boek uit. Dat leidde tot haar ontslag uit het bedrijfsleven. Ze beschouwt het als een blessing in disguise. Ze kreeg zoveel geld mee dat ze het heel lang uit kon zingen.

"Theo was een persona non grata en op mijn werk waren ze heel bang dat het uit zou komen dat ik voor Theo schreef. Dus werd ik ontslagen. Zo'n ontslagregeling, tijdens een reorganisatie, is het meest luxe wat je kan overkomen. Ze waren blij dat ze van me af

konden komen. En ik zag het echt niet somber in, overtuigd als ik was dat het verder allemaal wel zou lukken met me. Ik ben toen eerst maar even op vakantie gegaan."

En een mooie ring gekocht?

"En een mooie ring gekocht!"

Het ging goed met Ebru. Tot 2 november 2004. Die dag werd Theo van Gogh vermoord. Haar wereld stortte in.

"Dat heeft me zo diep geraakt. Moord komt dan zo dicht bij je. En het was ook nog eens een mediamoord. Ik zat heel dicht bij zijn familie. Het verdriet van die mensen, daar werd zo aan voorbij gegaan door alle partijen. Dat begrijp ik nog steeds niet. Ik wist dat ik gevoelig was, maar hoe gevoelig... daar kom je dan pas achter."

Ze heeft een jaar lang niets kunnen doen. Totdat ze bij zichzelf bedacht dat er iets moet gaan gebeuren. Ze vertrok naar Turkije.

"Ik ben toen een week gaan ontslakken in Turkije. Ik heb bovenop een berg gezeten en dan ga je de wereld opeens in een heel ander perspectief zien. Toen ik weer van die berg afkwam was het net of het universum opeens signalen oppikte. De een na de ander belde me. Ik had besloten dat ik een boek ging schrijven en dat heb ik ook gedaan. Ik kreeg een rubriek in de Libelle en een column in de Metro. Het leek of er een soort cyclus rond was. Het verdriet is er nog maar je krabbelt uit een dal. Na de moord op Theo had ik maar één doel en dat was de dag doorkomen. Toen ik van die berg afkwam had ik een ander doel en dat was gelukkig worden. En gelukkig worden is iets heel spannends want je weet alleen dat je niet gelukkig bent of dat je gelukkig bent geweest. Pas als je ervaart om iets niet of niet meer te zijn, iets wat voorheen vanzelfsprekend was, zoals voor de moord op Theo alles vanzelfsprekend was, dan wil je dat weer terug maar hoe kom je daar dan weer? Het is nog steeds het grootste doel in mijn leven: gelukkig blijven. Het heeft te maken met ouder worden: je dingen gaat herkennen, waarden en koesteren. Op 2 november 2004 ben ik volwassen geworden. Dat is de dag dat ik in de grote, boze mensenwereld ben terechtgekomen. En dan prijs ik mezelf nog gelukkig dat het zolang heeft mogen duren dat ik kind heb mogen zijn." **Met de dood van Theo van Gogh is Ebru voor het eerst in haar leven een groot verdriet overkomen. De verwerking hiervan was zwaar en de hypocrisie van de media was groot. Maar uiteindelijk is het een soort louteringsproces geweest voor haar. Aan het begin van dit interview had ik het idee met een Kenau Hasselaar van doen te hebben maar gaandeweg het gesprek merk ik hoe gevoelig, hoe onzeker ook en vooral hoe kwetsbaar ze eigenlijk kan zijn. Ebru raakt mij wel met wat ze zegt. Ze is diep gegaan, komt van ver maar heeft inmiddels al weer geruime tijd haar leven op de rails.**

We moeten het nog wel even hebben over de documentaire "De Nieuwe Elite" van Mirjam Bartelsman. Die loopt per slot van rekening als een rode draad door de Tolle belege. Dus zeg het maar, Ebru.

"Goedkoop broddelwerk."

???

"Eén aflevering! Het gaat over ZES kinderen! Dus al die kinderen kwamen misschien drie minuten aan bod. Geen van die karak-

ters kwamen tot hun recht. Ik kon me na de uitzending geen enkel kind meer herinneren behalve de pianist. En mezelf omdat ik wel zes keer voorbij ben gekomen. Er kwamen zoveel losse dingetjes in voor, er zat geen geheel in. Dat maakt het een slechte documentaire. Dat Afghaanse meisje werd nog een beetje uitgewerkt. Op zich was dat al een verhaal. Als je dertig uur film hebt dan weet ik zeker dat je van ieder een portret had kunnen maken en dan heb je wat. Dertig uur terug brengen naar een uur betekent concessies doen. Je moet ook niet dertig uur willen filmen. Doe het in een dag op zo'n school, de reünie of zoiets. Die documentaire doet de school en de leerlingen geen eer aan. Ik moet wel zeggen dat de coördinator (Pieter Dupon, red.) het goed deed."

Mirjam Bartelsman had wel veel lovende kritieken.

"Ja, natuurlijk, je moet ook maar durven. Een documentaire maken is bon ton. Ze had ook alle pers mee. Wat ik ook heel flauw vond is dat ik in bijna alle krantenstukjes over deze documentaire voorkwam. Dan heb je mij dus nodig om aandacht te trekken. Dan is het dus een slechte documentaire."

Op 7 oktober was de Rotterdamse première van de documentaire De Nieuwe Elite op het Erasmiaans. Na afloop was er een paneldiscussie. Discussie onderwerp was hoever de taak van een docent moet gaan in. De discussie ontarnde al snel in een discussie over het hoofddoekenbeleid op scholen. Ik vond de discussie afbreuk doen aan de documentaire zelf. Ebru was niet aanwezig, wat opmerkelijk was, omdat zij toch een kleine rol in de documentaire toebedeeld had gekregen.

"Heel jammer dat ik niet bij die discussie was. Ik wist het niet! Ik was daar graag bij geweest. Mirjam Bartelsman weet heel goed wanneer ze me wel moet uitnodigen en ook heel goed wanneer ze dat niet moet doen. Ik ben speciaal voor die documentaire naar de reünie gekomen."

Om vervolgens te verzuchten:

"Ik ben blij dat ik niet meer op school zit, dat die tijd voorbij is. Op reünies lach ik me ziek. Al die statussymbolen! Ben je getrouwd? Werk je nog? Wat doet je man? Hoeveel kinderen heb je? Hoe groot woon je?"

Het is toch leuk om mee te maken? Het moet toch een schat aan informatie opleveren om over te schrijven.

"Het is juist zo jammer dat er niks verandert in de wereld. Alles blijft hetzelfde. Het gaat erom dat je als vrouw niet werkt en je man wel die dan het grote huis en die grote auto betaalt. Ondertussen ben ik wel zover dat ik durf toe te geven dat ik zwaar mislukt ben dat ik dat niet voor elkaar heb gekregen, dat ik het allemaal zelf moet doen."

En nu de grote hamvraag. Daar komttie. Op wat voor type valt Ebru en zijn haar borsten echt of nep?

"Ik val op blonde jongens en ja, mijn borsten zijn helemaal echt."

Dat moet ik snel naar Walter terugkoppelen. Het mag wel een fles amaretto worden onderhand.

Na het lezen van het interview is Walter in ieder geval een fan van Ebru geworden.

Ebru is echt en ik heb mijn amaretto's echt verdiend.

landse scholieren op het Erasmiaans. Dat er nu gezegd wordt dat het een elitaire school is voor de allochtone elite... hou toch op! Ik kwam in 1982 op school en dat was het jaar dat er zich voor het eerst een groot aantal allochtonen had aangemeld. Er waren vijf eerste klassen en één klas kreeg alle buitenlandse leerlingen. Dat had maar één doel: om al die buitenlandse leerlingen ook weer zo snel mogelijk van school te krijgen. Toen Mirjam Bartelsman (documentairemaakster van De Nieuwe Elite, red.) bezig was met haar documentaire heb ik haar dat nog verteld. Mirjam heeft het daar nog met Jankees Ouwerkerk (conrector, red.) over gehad. Die zei alleen: "Dat klopt maar je moet als school ook fouten kunnen maken." Fouten maken, best, maar liever niet over mijn rug! We zaten in een allochtonenklas en dat had een denigrerende intentie!"

Het is duidelijk dat Ebru vindt dat de school op geen enkele wijze aan de basis van haar schrijverscarrière heeft gestaan. Ze heeft het gevoel gehad dat de docenten niet keken naar wat ze wel kon maar dat ze werd afgestraft voor de dingen die ze fout deed. Maar je zou verwachten dat school toch iets heeft bijgedragen aan haar latere ontwikkeling.

"Ik ben wie ik ben ONDANKS school. Als het aan de school had gelegen was ik rech-

IN MEMORIAM

MENEER JANSSEN

Donderdag, derde uur: Janssen. Of dinsdag, vijfde uur: Janssen. Hoeveel uur geschiedenis per week kregen we eigenlijk? Twee, hooguit drie uur. De nasale stem van meneer Janssen, scherp uitvallend, zijn snelle praten, struikelend haast over zijn eigen woorden: "nie-waar", het was zijn vaste formule, die bijna om de paar woorden uitdrukte dat het wèl waar was wat hij vertelde. Vertellen deed hij, story telling, dat was pas geschiedenis. En hij onderstreepte dat soms met toen (begin jaren zestig) onorthodoxe maatregelen: hij stelde een grammofoon voor de klas op en liet een langspeelplaat horen met de krijgende toespraken van Hitler en Goebbels. "Audio-visueel" onderwijs, de Tweede Wereldoorlog kwam vlakbij.

Janssen: aan het eind van de gang links op de tweede verdieping, tegenover Wareman (Duits – de man die met de raamsleutel tergend langzaam het eind van een proefwerk aankondigde, waardoor je de laatste kostbare minuten als verlamd zat te kijken wanneer de sleutel met een klap op de vensterbank neer zou komen), en schuin tegenover Boas (Frans – schoonzoon van de schrijver Nescio, en degene die ook de oorlog vlakbij bracht, nog dichter en ontstellender dan Janssen, toen hij ons vertelde hoe hij Auschwitz had overleefd).

Vaak drentelde Janssen een beetje voor zijn deur heen en weer, kwam meestal nadat de bel gegaan was de klas binnen, schoot naar zijn tafel op het kleine podium voor het raam, praatte al voordat hij zat. Veel touwen vielen er niet altijd vast te knopen aan wat hij beweerde, hij hield van een zekere chaos, alsof hij de werkelijkheid imiteerde. Boude uitspraken, gedurfde vergelijkingen, smalende uitroepen, sarcastische constatering waren niet van de lucht. Gevolgd door een reeks "grote lijnen", vooral de Duitse geschiedenis van de 19de eeuw met z'n talloze koninkrijkes, en langzame natievorming was een geliefd onderwerp: hij kon daar zijn afkeer en bewondering voor Duitsland zelden in onderdrukken.

De 19de en 20ste eeuw, ik heb niet de indruk gekregen dat hij geïnteresseerd was in vroegere geschiedenis. De middeleeuwen was geloof ik meer iets dat volgens hem de lagere school moest onderwijzen. Op riddersverhalen heb ik hem niet kunnen betrappen. Zijn geschiedenisles neigde ook altijd naar filosofie, al nam hij dan nooit de naam Heidegger in de mond. Heidegger, op wie hij later in zijn lessen tijdens de lustrumvieringen losstormde, zoals hij tout court een paar vaste nummers had op die druk bezochte lessen, waar oud-leerlingen zich al bij voorbaat verheugden op de kanonnades en stokpaardjes. Menno ter Braak, Jacques de Kadt, Nietzsche, Burckhardt, Heidegger, Bismarck, keizers Wilhelm 1 en 2. In zekere zin zijn die lustrumlessen een uitvergroting geweest van wat hij zoveel eerder in de klas deed.

Waar dat gekke Perio vandaan kwam? Geen idee. Maar ongetwijfeld uit dwarsigheid toegevoegd, uit een zich afzetten misschien tegen het grote leger Janssens, met of zonder dubbel s. Perio, naam uit een duister genealogisch hoekje van zijn familie opgedolven. Om zich te onderscheiden wellicht van zijn beroemde broer Pierre. Wie zich de kronkelbewegingen en grimassen voor ogen brengt die deze televisie-kunsthistoricus vertoonde, kan zich, in afgeslankte vorm, ook de historicus Evert Maarten Janssen Perio voorstellen.

Evert Maarten: leraren hadden geen voornaam (en zeker geen Evert Maarten – Pierre zal vermoedelijk gewoon als Piet geboren zijn). In een briefwisseling die ik eens met Janssen voerde, ondertekende hij met Evert Janssen Perio, een naam waarvan alleen de middelste me goed bekend was. En overigens, in een persoonlijk contact was het natuurlijk "meneer Janssen". De schijnbaar onoverbrugbare wereld tussen de leraar en de leerling, tussen u en jij, tussen meneer en je eigen voornaam, tussen de lerarenkamer en de gang, tussen de solex waarmee Janssen de fietsenstalling binnen rééd, en ons, die bij het hek moesten afstappen. Afstappen van onze solex, o wonder van nostalgie en ergernis wanneer weer eens de "rol" bevroren was – in een tijd waarin het nog fatsoenlijk vroom in de winters, en sneeuw aan de orde van de dag was (dit laatste schijnt een vervorming van ons geheugen te zijn, omdat het vroeger heus niet zo vaak gesneeuwd zou hebben. Ik wens dat te ontkennen: het sneeuwde vâák!).

Janssen. Meneer Janssen. E.M.Janssen Perio. Leraar geschiedenis, een fremder Vogel, een tegendraadse en originele denker en drammer, een man die misschien wel zijn gelukkigste jaren heeft gekend op het Erasmiaans. De universiteit was teveel een onneembare vesting voor hem, zijn domein was toch het meest die klas aan het einde van de gang links, op de tweede verdieping van het bakstenen gebouw aan de Wytewaweg. Nog geen Erasmus ziekenhuis in zicht, de sportvelden nog aan de overkant van de straat. Met zijn uitzicht op de fietsenstalling, op de leerlingen die in de pauze rondjes liepen over de binnenplaats (rondjes tegen de klok in merkwaardigerwijs, zoals mijn klasgenoot Theo van der Burg zich scherp herinnert). Meneer Janssen heeft ons daar jaren zien lopen. Jaren die ook hem te pakken hadden gekregen. Ieder lustrum was hij present en paraat. De bel: hij stak van wal om ver na het verstrijken van de tijd te stoppen.

Janssen, we zullen hem missen.

door GEURT GAARLANDT (EINDEXAMEN 1966)

De eerste weken

Om onze lezers weer eens het gevoel te doen herbeleven, wat zij ooit hadden toen zij voor het eerst de school betraden, volgen we twee "nieuwe" Erasmianen. Deze meiden maken dit schooljaar kennis met het Erasmiaans anno 2009. Wij volgen ze daarbij en zijn benieuwd wat ze van de eerste weken op school hebben gevonden.

Rechts: **Emma Brouwers, (E.B.)**. Links: **Nicolette Knol, (N.K.)**

Lagere school: E.B.: St. Michael N.K.: Hildegaertschool

Hobby's: E.B.: Zingen, Hockey, Toneelspelen, Dansen, Computeren, Buiten spelen, Tv kijken. N.K.: Pianospelen, Hockey, Tv kijken, Buiten spelen, Computeren

Zo dames, hoe bevalt het op het Erasmiaans?

E.B.: Heel erg goed! Het is erg gezellig, maar ook wel druk. Leuk druk bedoel ik.

N.K.: Heel goed! Het is echt een leuke, toffe, gezellige school!

Zitten jullie bij elkaar in de klas?

E.B.: Ja! En dat is echt heel erg gezellig. Vooral omdat we dicht bij elkaar wonen dus dan kunnen we steeds samen fietsen. Heel gezellie!

N.K.: Jáááá! En dat vind ik heel leuk en gezellie, nu kunnen we ook samen fietsen!!

Is het een strenge, moeilijke school gebleken?

E.B.: Nee, het is gewoon vooral heel erg gezellig en knus.

N.K.: Nee, het is niet zo streng, maar wel redelijk moeilijk! Maar ook heel gezellig!

Jullie dachten ongeveer 7-10 uur huiswerk te krijgen, klopt dat een beetje?

E.B.: Ja, zo ongeveer wel. Als je zo zegt 7 tot 10 uur lijkt dat heel veel. Maar eigenlijk valt dat nog wel mee!

N.K.: Ja, dat klopt ongeveer wel! Het is niet zo veel als dat het lijkt!

Blijft er nog wel tijd voor hobby's over?

E.B.: Nou, op donderdag is het voor mij wel jammer. Want eerst zat ik dus op hockey en op een koor. Maar op donderdag kwam dat niet meer uit. Omdat we dan pas om vier uur uit zijn. Dus kwart voor vijf thuis. Dan half zes hockey. Half zeven klaar. En dan zou ik als ik thuis kwam gelijk weer weg moeten omdat ik om zeven uur koor had. Acht uur klaar met koor dus kwart over acht ongeveer thuis. Dan moest ik nog avondeten, douchen en al mijn huiswerk nog maken. Alles bij elkaar lag ik dan dus veel te laat in bed. Ik zou het gewoon niet volhouden. Dus moest ik van koor af. Dat vind ik echt heeeeeeel erg jammer. Want ik zat er al vijf jaar op. Maar er bestaat misschien nog een mogelijkheid om er weer op te komen. Laten we hopen en heel veel duimen.

N.K.: Ja, voor mij wel, maar wel wat minder tijd, omdat je toch meer met je huiswerk bezig bent.

Hoe zijn de eerste cijfers?

E.B.: Heel goed! We hebben net het tussenrapport gekregen en dat was heel erg goed! Alleen voor wiskunde minder. Daar heb ik een 4,5. Dat was van de eerste S.O. wiskunde. Ik heb gewoon wat meer moeite met wiskunde dus zal ik daar voortaan wat meer tijd aan moeten besteden.

N.K.: Best goed als je naar mijn tussenrapport kijkt. Behalve wiskunde, daar had ik een 4 voor.

Wat is er in de eerste maanden allemaal gebeurd?

E.B.: Heel veel! Vooral leuke dingen behalve dat er een manderijn op mijn hoofd is gegooid. Dat was ergens in de eerste twee weken. Toen was mijn haar helemaal hard geworden. Op school was het eerst allemaal nog heel erg nieuw en viel het huiswerk nog heel erg mee. Het was gek dat alles zo anders was dan op de basisschool. Voor elk uur een andere leraar of lerares. En allemaal verschillende vakken. In de pauzes niet meer naar huis. Kluisjes, Cantina, grote school. Gek allemaal. Eerst kon ik zelfs de weg niet vinden door het gebouw. Nu snap ik dat echt niet meer. Het is eigenlijk zo makkelijk! Toen begon het echte werk. Eerst waren er nog introductiedagen waar we alleen met de 1e klassen waren. Maar na drie dagen begon dus het echte werk. Toen kwam de hele school, met alle klassen dus. Dat was wel anders. Als de lessen afgelopen waren was het een drukte van jewelste in de gangen. In de Cantina was het heel druk en je moet even wachten

voordat je bij je kluisje kan. Dus dat was wel ff wennen. Maar nu is het heel erg leuk! Ik ben er gewend aan dat het druk is op de gangen. Dat je een Cantina hebt. Dat je heel veel lessen hebt en allemaal een ander vak en andere leraren of leraressen. Veel huiswerk (heel veel) en Proefwerken en S.O's. Ik vind het echt heel erg leuk! Ik heb ook al allemaal nieuwe vrienden. Eerst dacht ik dat dat heel moeilijk zou worden. Om nieuwe vrienden te maken bedoel ik. Maar het ging eigenlijk gewoon vanzelf! Dus het is echt heel erg leuk. Geweldig, de middelbare school! En natuurlijk vooral het Eras!!!

N.K.: Heel veel! Om te beginnen het naar school fietsen. We verdwaalden omdat, in de groep waar Em en ik in fietsen, we een klein meningsverschil kregen over welke kant we op moesten. Maar we kwamen toch nog op tijd voor de introductiedag! Daar begon de middelbare school mee. Tweeënhalve dag introductie voor we echt aan de slag gingen. Tijdens die introductiedagen maakten we kennis met de klas en gingen we het gebouw "verkennen". Toen begon het: Het eerste lesuur. Dat was wel ff wennen! Het was super druk in de gangen en het was moeilijk de weg naar je lokaal te vinden omdat het erg groot is. (Gelukkig hingen er bordjes!) Nu is het niet meer moeilijk de weg te vinden in de drukte en aan het vele huiswerk, de so's, proefwerken en het vroege opstaan zijn we ook gewend!

Spreken jullie al een beetje Latijn?

E.B.: Ja hoor, ik dacht dat Latijn heel moeilijk zou worden en dat het stom zou zijn. Maar het is juist anders! Ik vind Latijn leuk! Nou, het leren natuurlijk niet. Maar de teksten vertalen vind ik wel heel erg leuk. Ik kan dus al wel goed vertalen. Dat vind ik ook leuk!

N.K.: Ja, een beetje. Eerst vond ik het heel moeilijk maar nu ben ik er aan gewend en vind ik het best makkelijk (als je naar mijn cijfers kijkt!)

Wat zijn de leuke lessen?

E.B.: Muziek natuurlijk! Maar dat snap je wel nadat ik dat heb verteld dat ik zo van zingen hou. Het is ook heel leuk, want er zijn allemaal keyboards in het lokaal. Met een koptelefoon. Dus alleen die twee, die achter het keyboard zitten horen het geluid. We mogen ook altijd even op die keyboards spelen voordat de les begint. Dus dat is heel erg leuk! Wat ik ook wel leuk vind is Nederlands. Nederlands zelf is best saai, maar onze leraar (Meneer Koster) is heel grappig en aardig. Dus die twee vakken vind ik op school in de les heel leuk! Gym is natuurlijk ook altijd leuk. Dan kan je even lekker rennen, raar doen en je energie kwijtraken i.p.v. op je stoel naar de leraar of lerares te luisteren.

N.K.: Muziek, dat is ff iets anders doen dan je alleen maar suf leren, natuurlijk moet je ook voor muziek leren, maar minder. En Nederlands, omdat we echt een super leuke leraar hebben voor Nederlands (het vak zelf is best boring!). En ik vind Frans ook best leuk, omdat we daar heel goed les krijgen (niet dat we bij andere vakken niet goed les krijgen, hoor!).

Wat zijn de minder leuke lessen?

E.B.: Nou, wiskunde dus. Want daar snap ik soms echt niks van (dan vraag ik het natuurlijk wel). En het is gewoon moeilijk. En Latijn in de les vind ik ook wel saai.

N.K.: Wiskunde! Soms snap ik het niet en dat maakt het vak vervelend!

Wat is de leukste lerares of leraar?

E.B.: Dat kan ik eigenlijk echt niet zeggen. Ik vind onze Mentor (Mevr. Van Wasbeek) heel aardig. Maar Meneer Koster en Meneer Grootlandeweer (muziek) ook. Dus eigenlijk weet ik het niet zo goed.

N.K.: Nou, ik heb niet echt een "favo" leraar of lerares maar Mevr. Van Wasbeek is heel aardig en Meneer Koster voor Nederlands is heel grappig!

Hebben jullie al spijt, dat jullie voor het EG hebben gekozen?

E.B.: Nee, natuurlijk niet! Ik vind het echt heel erg gezellig en leuk. Het is druk, maar zoals ik al zei wel leuk druk. Niet te druk of zo. Dus het is leuk!

N.K.: Nee, absoluut niet! Het is echt een hele leuke, toffe school en ik ben blij met mijn beslissing!

Dat klinkt allemaal goed, de meiden hebben het prima naar hun zin. Als het allemaal goed komt met Wiskunde en het zangkoor, gaan ze een mooie tijd beleven op het Erasmiaans.

door WALTER BAGHUIS

Een Uitzending

“Graag leren wij van hen die wij mogen”

ERASMUS

M'n oudste broer belt op: 'er is overmorgen een programma over het Erasmiaans op de buis, misschien wist je het al, maar... 'Ik wist het al. Het had herhaaldelijke voorankondigingen gehad. M'n jongere broer, oud-Erasmiaan, belt op: 'misschien is het je niet ontgaan, maar...' Het was me niet ontgaan. M'n jongste broer, ook Erasmiaan, belt 's middags nog: 'om 10 voor elf vanavond komt er iets... of had je het al gezien?' Ik had het al gezien. Ik wilde het ook zien - ik moest het, nadat onze zoon nog had gebeld, ook wel zien.

M'n vrouw en ik keken. Ik zag direct die vertrouwde ingang, met die twee v's die de u weergaven en die zo simpel al iets van het hogere en geheime lieten zien dat achter die deur onderwezen werd. Die ingang werd overigens toen, na de oorlog, niet als zodanig gebruikt. Wel als uitgang om naar de sportvelden te rennen of, op gewichtige dagen, een klassefoto te maken. - Hoe vonden we die uitzending? Eén woord kwam bij ons en al onze waarschuwers op: 'ontroerend'. Drie personen waren voor dat oordeel met name verantwoordelijk: dat meisje met haar problemen thuis, dat o zo jonge jongetje dat olijk en monter door de school vlinderde en die goede hen extra in de gaten houdende leraar, rector, vaderlijke begeleider. En ja, m'n oudste broer had die knappe Calvijn vorende dichter des vaderlands gezien.

Twintig procent niet westers allochtoon. Geen toeschietelijke woorden, maar beter dan dat domme 'zwart'. Al langer, eerder had ik me afgevraagd hoe deze forse instroom van zo veel van oorsprong niet Nederlandse kinderen, gevoegd bij de aanzienlijke toename van het aantal leerlingen in het algemeen, op die school zou uitwerken. Een school toch al worstelend met tussenuren, studiehuizen en vrijer, minder geregeld gedrag van leerlingen én docenten. M'n oordeel kon niet anders dan somber zijn. Wat van Kemenade, Wallage, progressief Rotterdam niet was gelukt - het einde van het categorale gymnasium - zou nu, zo dacht ik, door een al even goed bedoeld vooruitstrevend denken en doen en een bonte toestroom van nieuwe gymnasiasten alsnog worden bereikt: de ondergang van dit gymnasium.

Dat vooroordeel moet ik na die uitzending bijstellen. Met die gedeelde ontroering kwam de hoop. De hoop op veel meer van die bezielende, omgevende leraren - ik had ze, ze hielpen, ze helpen nog -, op veel meer jongetjes die met mij het 'vivat haec societas' willen zingen, op veel meer meisjes die desgewenst onder hun hoofddoekjes bijzondere, bevrijdende, inzicht verruimende kennis van nog meer andere culturen kunnen vergaren.

Als er, geen gek idee, een tweede uitzending komt, zou die ook op de problemen van zo'n gymnasium in het algemeen mogen ingaan. Ook zou dan naar de mening van die andere 80% gevraagd moeten worden. Hoe ervaart die dit allemaal? En is er, zoals toen, nog, toch nog een oude elite, de spierwitten, bijvoorbeeld in Kralingen wonend? Wat denkt die? Ja, die vraag misten we. Hoe geweldig, ja pas goed ontroerend zou ik het gevonden hebben als we dan het antwoord gehoord zouden hebben. 'Hoe wij dat vinden? Nou, gewoon, zegmaar doorgewoond dat zij er zijn.' Ze zouden met zo'n repliek in de beste traditie van Erasmus hebben gestaan. Erasmus, Geert, een Nederlands onwettig kind, hoogbegaafd, trekkend door en lerend in Frankrijk, Engeland, Italië, Spanje, Zwitserland, Duitsland. Een Rotterdamse allochtoon, die zich ondanks veel dringende verzoeken nergens metterwoon wilde vestigen. Vrij moest zijn pen kunnen schrijven, tegen automatische autoriteit, voor de in het nauw gebrachten. In zijn 'Vorstenopvoeding' schreef hij: 'Zijn de zonen van de burgerij soms mindere mensen dan de koningskinderen?'

Het Gymnasium Erasmianvm heeft het juiste spoor gevonden. Volhouden.

door **EPPO VAN VELDHUIZEN**

Charlotte

Het Erasmiaans staat bekend als school voor intelligente personen. Bij het Erasmiaans denk je niet direct aan fotomodellen. Toch heeft het Erasmiaans ook op dat gebied een naam hoog te houden. Meiden en jongens met een goed stel hersens en ook nog eens een fotogeniek uiterlijk. De Tolle Belege zocht deze "mooie" Erasmianen op en zet ze eens flink "in the picture".

Naam: **Charlotte Gesina Besijn**
Geboren: **Rotterdam, 25 juli 1962**
Beroep: **actrice**

Charlotte groeide op in Rotterdam en vervolgde haar middelbare schooltijd aan het Libanon Lyceum, na eerst drie jaar op het Erasmiaans gezeten te hebben. Scoliose (vergroeiing van de rugengraat) verhinderde haar om balletdanseres te worden. Toch voltooide zij de docentenopleiding Dans aan de Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem, waarna zij tien jaar als danseres verbonden was aan het modern gezelschap Introdans. Toen Besijn na tien jaar om medische redenen haar danscarrière alsnog moest beëindigen, besloot zij om zich te laten omscholen tot actrice. Zij volgde een opleiding aan theaterschool De Trap, nadat zij al eerder een selectiecursus voor de Kleinkunstacademie had gevolgd en een jaar privé-les bij acteur Hajo Bruins had genomen. Sinds 1999 vertolkt Besijn de rol van Barbara Fischer in de televisieserie Goede tijden, slechte tijden. Daarnaast was zij te zien in theaterproducties als Onder Het Melkwoud, De Waarheid, Maria Stuart, De Koersk-monologen en De Wraakaria en speelde zij gastrollen in o.a. Goudkust en Oppassen. Zij had een rol in de operafilms Rigoletto en Samson & Delilah en geeft theaterworkshops bij toneelopleiding De Trap.

Gesina? (Volgens het internet een Platduitse naam)

Oh ja, Platduits? Ik ben vernoemd naar de zuster van mijn vader, mijn peettante. Zij heet Gesina, kortweg Sies. Er staat mij niet bij dat mijn vaders familie zo met Duitsland wegliep in die tijd.

Je bent druk, waarmee?

Uiteraard ben ik druk met de opnames van GTST, daarnaast geef ik workshops voor een artiestenbureau en ben ik me aan het verdiepen in het regisseren. Ik loop mee met de regisseurs van GTST en dat is echt iets heel anders. Moeilijk, boeiend, enorm wennen, een compleet andere taal. Vooral de snelheid, waarmee de beeldregie moet gebeuren bij GTST maakt het lastig, het kan niet even opnieuw. Voorlopig ben ik nog wel even te zien als Barbara in GTST, al weet je het maar nooit. Zolang je nog in de cast past, mag je blijven, maar er wordt verjongd en er moet genoeg variatie in blijven. Afhankelijk van de verhaallijn kan het zomaar ineens over zijn.

Het Erasmiaans heeft de rector van het Libanon overgenomen, zijn dat verschillende scholen?

Dat waren in mijn tijd heel verschillende scholen. Het Erasmiaans

had oude docenten, was kakkineus en elitair. Rector Baan was trouwens wel een lieve man, meester Boas ook. Het Libanon was veel vrijer, de leraren waren veel leuker en persoonlijker, er was een schoolcabaret en een sociëteit. Op het Erasmiaans was je populair of je was het niet. Ik was niet echt populair, was verlegen, had geen borsten, was nog niet ongesteld en droeg een korset. Oh, en ik stotterde. Op het Libanon was het allemaal veel normaler, al was ik "blues" en de meesten op het Libanon waren "soul". Blues was: Dr. Adams laarzen, spijkerbroek en vlooiemarktjurkje erover. Soul was: ordinair met een hoop make-up.

De oud-Erasmianen zijn zich weer aan het verbinden aan de school, wie ken je nog van vroeger en mogen we een beroep op je doen?

Vroeger ging ik om met Klara Uleman, Erica van der Meer en Maaik de Lange. Klara is al 47 jaar mijn harstvriendin. Er komen wel ineens meer namen boven, bijvoorbeeld van Frank Barendse. Met hem heb ik op een klassenavond nog eens de clip van Meatloaf nagedaan. "Paradise by the Dashboard light". Ik mocht Meatloaf zijn, want Frank had zwarte krullen. Aan het eind van de clip zat een zoen. We hebben toen wel het nummer gerepeteerd, maar de zoen is er nooit van gekomen. Ik moet hem nodig eens bellen.

Als het Erasmiaans op toneel- of acteergebied iemand nodig heeft dan kunnen ze altijd bellen. Ik vind het ontzettend belangrijk, dat kinderen zich creatief ontwikkelen en afhankelijk van wat er gevraagd wordt, kan ik helpen. Ik geef overal workshops, ook op vooropleidingen, het ROC en ik coach professionele acteurs indien ze even bijgespijkerd of aangescherpt willen worden, bijvoorbeeld voor een auditie of een screentest.

Het Erasmiaans is het meest "zwarte" gymnasium van Nederland. Goede ontwikkeling?

Als je met "zwart" bedoeld "niet-westers" zoals in die documentaire, dan is het inderdaad van de gekke, dat niet meer "zwarte" hoogbegaafde kinderen hun weg vinden naar de gymnasia. Ik vind ook dat het Erasmiaans actief op zoek moet naar die talenten. Ikzelf ben ook danseres geworden, omdat iemand me zag dansen en ondanks mijn technische achterstand zag, dat er talent in zat. Dat is met die leerlingen ook. Ze hebben in de meeste gevallen een taalachterstand, maar dat is op die leeftijd nog makkelijk bij te spijkeren. Ze zijn ook een goed voorbeeld voor andere "zwarte" hoogbegaafde leerlingen, die zo hun weg naar het gymnasium vinden en daar geen bezienswaardigheid meer zijn.

En met deze wijze woorden eindigt het interview met Charlotte. Tijdens de napraat passeert nog een keer het Meatloaf-optreden en twijfelt ze aan de zoen aan het eind. Wel of niet gedaan? Toch maar even Frank Barendse gevraagd: "De zoen zit in het midden van de clip en was bijzonder geslaagd!".

door **WALTER BAGHUIS**

Nunc est bibendum

Sander van der Waal, his

Sander van der Waal, oud-leerling van het Erasmiaans, gaf al tijdens zijn studie Klassieke talen les op school in Grieks, Latijn, KCV en Cultuur. In 2008 is hij het onderwijs uitgestapt om voor zichzelf te beginnen als fulltime bijlesdocent Klassieke talen en Nederlands. Naast het lesgeven is dichten één van zijn grote passies. Onder het pseudoniem Sander Waalkamp heeft hij twee dichtbundels gepubliceerd. Zijn andere passie is wijn.

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Sander van der Waal heb ik leren kennen toen hij mijn dochter gedurende haar eind-examenjaar bijles Latijn heeft gegeven (geslaagd met een zeven!). Sindsdien gaan we met enige regelmaat uit eten. Hij heeft ontzettend veel verstand van wijn en ik helemaal niet maar ik laat me met alle plezier van alles wijsmaken. Of liever gezegd, Sander wil mij graag wat wijzer maken maar het wil maar niet lukken. De eerste witte wijn die ik moet proeven beschrijf ik als fruitig, de tweede als kruidig. Fout! Het is precies anders om. Paarden voor de zwijnen dus! Ik hou het zelf maar bij het vakjargon dat ik graag te pas en te onpas gebruik: "Hmm, maakt ruzie op de tong maar toch een vol bouquet" of "deze wijn hangt goed in de wangen". Ik heb geen idee waar ik het over heb maar het klinkt alsof met verstand van zaken spreek! Ach, voor mij is wijn lekker of niet lekker. Meer smaken ken ik niet.

Met Sander uit eten is héél erg gezellig. Hij praat aan een stuk door, is zeer onderhoudend, maar druk, DRUK! En dat wordt nog erger naarmate hij meer wijn drinkt. Ook het proeven van de wijn is een ritueel met alles erop en eraan, dus ook het luidruchtig snuiven met zijn neus diep in het glas, het spoelen van de wijn alsof hij voor controle naar de tandarts moet en dan die harde smakgeluiden! In het begin moest ik even wennen aan die poppenkast. De andere gasten in het restaurant ook, zag ik uit mijn ooghoeken, maar nu vind ik het leuk en het is ook leuk! Het maakt niet uit welke wijn je Sander voor zijn neus zet: zonder het etiket te lezen kan hij precies proeven welke druif het is en waar de wijn vandaan komt. Knap hoor!

Hij heeft veertien jaar over zijn studie klassieke talen gedaan maar geen minuut stilgezeten. Wat kan ik daar over zeggen! Het is een goede zaak om er wat langer over te doen. Een slak kan nou eenmaal meer over de weg

vertellen dan een haas! (Die uitdrukking komt mijzelf maar al te vaak goed van pas!).

Ik heb hem leren kennen als iemand die eerlijk naar zichzelf kijkt en zich met al zijn onzekerheden nooit beter zal voordoen dan hij is. Soms kan hij wat onbescheiden overkomen als hij zichzelf beschouwt als de beste blindproever van wijnen van heel Nederland.

Sander wil ik graag interviewen voor deze Tolle. Ik ben er al in mei over begonnen maar hij had bedenktijd nodig; hij wist niet of hij daar nou wel zo verstandig aan deed. Maar ik ken m'n pappenheimers wel. Ik bied hem gewoon een etentje aan met een goede fles wijn erbij. En, ja hoor, hij is met een natte vinger te lijmen. Zeg het magische toverwoord WIJN en ik heb de belofte voor een interview in m'n zak. Hij wil het dus doen maar wel op zijn eigen voorwaarden. Zo wil hij niet echt geïnterviewd worden door mij maar hij wil de vragen toegestuurd krijgen zodat hij er in alle rust over na kan denken. We besluiten het zo te doen: ik stuur de vragen op, hij de antwoorden terug en ik maak er een mooi verhaal van. We spreken af bij Café Floor, dan zullen we net doen alsof het interview daar heeft plaatsgevonden, inclusief de fotosessie.

Maar het gaat anders. Ik zal nu klare wijn schenken. We hebben elkaar inderdaad ontmoet bij Floor - als vanouds weer heel gezellig - de foto's zijn gemaakt en ik heb mijn verhaal meegekregen. Maar na het lezen daarvan dacht ik: wat moet ik hier nou nog aan veranderen! Het is een goed geschreven verhaal, leest vlot, daar ga ik niet meer in zitten wroeten, hooguit wat inkorten. Je hebt schrijvers en schrappers. Ik schrap wel.

Sander: Wanneer iemand mij vraagt waarom ik het onderwijs ben uitgegaan, geef ik soms het paradoxale antwoord dat ik juist het onderwijs ben ingegaan. Veel meer dan de afgelopen jaren houd ik mij nu vooral met lesgeven en het begeleiden van leerlingen zelf bezig. Ik hoef mijn energie niet meer te steken in een organisatie waarvan ik deel uitmaak, noch in een 'politiek' die ik al dan niet onderschrijf. Ik ben overigens niet zozeer van het Erasmiaans weggegaan. Mijn vertrek heeft niets te maken gehad met de problemen die de laatste jaren op school de sfeer bepaalden. Daarvoor was en ben ik toch teveel een individualist. Ik trok altijd wel in zekere mate mijn eigen plan en voel mij soms schuldig tegenover mijn oud-collega's omdat ik niet zo hard als zij 'voor de goede zaak' heb gevochten. Ik hoop maar dat zij het mij niet kwalijk nemen dat ik voor mijzelf heb gekozen.

Als docent

Ik heb het al die jaren voor de klas erg naar mijn zin gehad. Ik had de beste collega's die je maar kan wensen en aan de meeste leerlingen denk ik met plezier terug. Op een andere school dan het Erasmiaans had ik het nog geen jaar uitgehouden. Ik had enorm veel vrijheid en heb nooit gebrek aan waardering gehad. Maar wat was het zwaar! Mensen die zelf niet in het onderwijs zitten of hebben gezeten, onderschatten hoeveel tijd en energie een onderwijsbaan kost. Een volle baan is voor veel docenten bijna onhaalbaar. Vijftieng lessen geven per week, deze lessen voorbereiden, vergaderen, met collega's overleggen over de lesstof en toetsen, die toetsen vervolgens maken en nakijken, ouderavonden, het voorbereiden en begeleiden van reizen (en 's nachts niet slapen), studiedagen, veel te volle klassen (soms 30 leerlingen, terwijl het 'psychologisch' maximum net boven de twintig ligt), herkansingen en inhaaltoetsen maken die soms nog meer tijd kosten dan de reguliere toetsen, 's ochtends om half acht in een overvolle trein zitten of staan: mij is het allemaal te veel geworden. Ik had de laatste jaren een halve baan (12 tot 15 uur), maar in mijn agenda noteerde ik soms veertig uur per week. In de vakanties kwam ik bij, maar ook daarin was soms werk aan de winkel. De creativiteit die aan het schrijven van mijn gedichten ten grondslag ligt, maakte na een paar weken onderwijs steevast plaats voor vermoeidheid. Aan mijn échte werk, schrijven, kwam ik de laatste jaren nauwelijks toe.

Ook het orde moeten houden vond ik steeds vervelender. Het ging mij niet makkelijk af, moet ik zeggen. Een 'natuurlijk gezag', zoals dat heet, heb ik niet. Soms werd ik 's nachts badend in het zweet wakker van een drukke klas, ook na jaren ervaring. Had ik gewoon geen talent voor het onderwijs? Ik weet het nog steeds niet. Leerlingen zullen niet zeggen dat het in mijn lessen een rommeltje was en als ik écht het stil wilde hebben was het ook wel rustig, maar het kostte mij altijd veel energie de les te laten verlopen zoals ik het wilde. Dat zelfs vijfde- en zesdeklassers het soms niet konden opbrengen stil te zijn, vond ik onbegrijpelijk. Misschien komt het doordat ik zelf nogal chaotisch ben en ik een klas door mijn eigen beweeglijkheid onrustig maak, wie zal het zeggen. Leerlingen verzekerden mij na afloop wel eens dat het niet aan mij lag, dat ze mijn lessen juist wel interessant en boeiend vonden, maar het kwaad was dan al geschied. Toch heeft mijn humeur of mijn volksgezondheid er nooit onder geleden. Ik weet

niet hoe ik het heb gedaan, maar in al die jaren lesgeven ben ik maar één dag ziek thuis gebleven. Het zal mijn vegetarische en maagdelijke levenswijze wel zijn!

Relativeren kon ik het orde houden gelukkig wel. Als je wilt lesgeven aan een groep van vijftieng of meer pubers vraag je natuurlijk om moeilijkheden. Of ons onderwijssysteem voor iedereen even effectief is, betwijfel ik. Natuurlijk, je kunt in één keer veel meer leerlingen bereiken dan in één uur bijles, maar dat is vooral effectief in de economische betekenis: tijd- en kostenbesparend. Ik heb de indruk dat ik nu meer invloed heb op het leerproces en het eindresultaat dan toen ik voor de klas stond, terwijl ik nu van tevoren niet weet wat er op een toets gevraagd wordt en ik op de normering geen invloed heb. Mijn eindexamenresultaten waren afgelopen jaar gelukkig goed: een paar leerlingen zijn zelfs met een 7 (en één zelfs met een 7.7) voor hun CE geslaagd. Ik ben dan ook wel intensief met de kwaliteit van mijn lessen bezig. Een paar uur per week reserveer ik om materiaal te ontwikkelen, stencils te maken, oefeningen en oefentoetsen. Door goed mijn lessen voor te bereiden kan ik in één klokkuur even veel stof behandelen als ik vroeger in twee lessen met een klas deed. Nu ik voor 'klanten' werk is kwaliteit nog belangrijker geworden. Het kost jaren om een goede reputatie op te bouwen, maar je kunt die in één maand kwijtraken als je niet je best blijft doen.

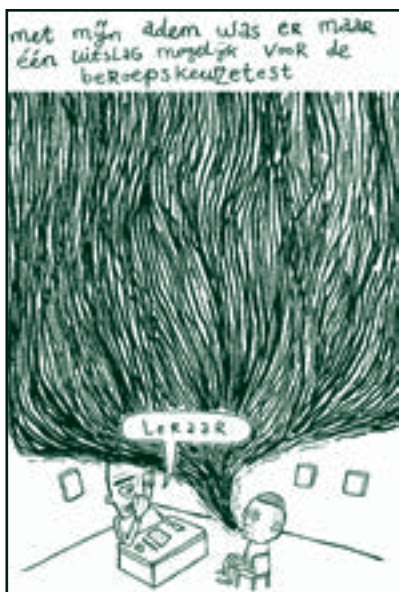
Het bestaan als zelfstandig ondernemer bevalt mij uitstekend. Ik heb veel vrijheid. Mijn werk verveelt nooit en is elke dag anders: ik werk met vijf verschillende methodes, heb leerlingen van verschillende scholen uit Den Haag, Leiden en Rotterdam en wat het mooiste is: ik hoef nooit meer het werk van een hele klas na te kijken! Nakijkwerk is echt het meest geestdodende dat ik ooit heb meegemaakt. Dat mijn werk niet intellectueel uitdagend zou zijn omdat ik als bijlesleraar alleen de slechtere leerlingen krijg, is absoluut niet het geval: de meeste leerlingen die ik lesgeef zijn erg intelligent en scoren vaak ruime voldoende voor andere vakken. Soms zijn ze alleen in klassieke talen zwak. Ook is het hun drukke sociale en sportieve leven (waartoe 'de maatschappij' en hun ouders hen met overmacht stimuleren) dat met het schoolwerk concurreert. Maar intellectueel niet uitdagend? Ik heb in elk geval zelf niet de indruk dat mijn bijlessen of bijlesleerlingen van een lager niveau zijn dan mijn lessen en leerlingen van de afgelopen jaren. Voor de klas hield ik mij, om de zwakkeren te ontzien, misschien zelfs wel meer in dan nu.

Solist

Mijn beslissing het onderwijs uit te gaan en voor mezelf te beginnen heeft dezelfde reden als mijn keuze mijn dichtbundels zelf uit te geven: dan gebeurt het tenminste goed. Dat klinkt wat arrogant, maar ik ken mezelf. Ik houd alles graag zelf in de hand en als er iets fout gaat, ben ik alleen verantwoordelijk. Ik ben een solist van het eerste uur; ik doe liefst zoveel mogelijk alleen. Ik ben nooit een teamspeler geweest, als tiener niet en als student niet. Ik zat, toen ik nog jong en mooi was, op tennis en pianoles: beide geknipt voor een misantroop die geen gezeur van medespelers aan zijn hoofd wil. Ik ben ook nooit lid geweest van een studentenvereniging, laat staan van het 'corps'; bij het woord al komt mijn eten terug. De behoefte ergens 'bij te horen' heb ik niet zo. Een groep heeft op mijn werk en mijn plezier daarin meestal een remmende werking, heb ik ervaren. Dat wil niet zeggen dat ik een eenzaam, teruggetrokken bestaan leid en niet graag met mensen omga, maar ik zie mijn vrienden het liefst één voor één: een etentje met drie man vind ik prima, maar op een drukke borrel of een feest zul je mij niet snel aantreffen. Ook deze voorkeur voor een individuele omgang met mensen ligt ten grondslag aan mijn beslissing alleen nog maar bijles te geven.

Als leerling

Als leerling was ik tamelijk onopvallend. Toen ik in 1997 als docent op school kwam, vier jaar nadat ik eindexamen had gedaan, konden sommige docenten die mij in de klas hadden gehad zich mij niet eens herinneren! Ik kwam altijd op tijd, maakte altijd mijn huiswerk, ben er nooit uitgestuurd, zat altijd vooraan (te jidel voor een bril) en weet zeker dat ik geen één docent ooit een slapeloze nacht heb bezorgd. Ik was in veel vakken geïnteresseerd, ook de bètavakken (waar ik niet goed in was), en nam gretig tot mij wat mijn docenten mij gaven. De klassieke talen waren al vanaf de eerste schooldag mijn lievelingsvak. Ik werd verliefd op de lessen van mevr. Stoop en toen in de jaren daarna ook mevr. Jukema en dhr. Horsch mijn hongerige hersenen voedden, was de liefde beklonken. Aan deze drie docenten heb ik zonder twijfel mijn hoge cijfers op de universiteit te danken. De interesse voor klassieke talen was trouwens al vroeg gewekt. Van mijn oudoom, een priester uit Nijmegen, had ik in de zomervakantie een Latijnsch woordenboek uit 18-zoveelentachtig gekregen en dat dikke boek vond ik enorm spannend. En wat rook het lekker! Ik heb het boek in de weken voordat ik naar het Erasmiaans ging vaak doorgebladerd. Toen had ik al geen privéleven dus! De liefde voor literatuur en boeken is mij met de paplepel ingegoten. De vader van mijn moeder was een bekend Rotterdams kunstverzamelaar en zijn bibliotheek telde honderden eerste drukken. Op mijn veertiende las ik het liefst Elsschot (een bekende van mijn opa), Bordewijk en Nijhoff. Zo is ook mijn liefde voor Nederlandse literatuur geboren. Ik heb geboft dat ik voor Nederlands Koster en Overheul heb gehad: zij waren niet alleen zeer goede docenten voor mij, maar leken ook als enigen op school mijn levensgevoel te delen. Ook kunstgeschiedenis was een vak naar mijn hart. Tijdens de kunstgeschiedenisreis naar Parijs, in de vijfde klas, ben ik op deze stad verliefd gewor-

own true story

den. Ik kan mij van die reis elk museum en elke straat herinneren. Inmiddels ben ik meer dan tien keer in Parijs geweest, maar mijn liefde voor Parijs is voor een belangrijk deel aan Arnold Niessen te danken.

Ik had als leerling jarenlang een kleine, vaste groep vrienden, maar 'actief' op school was ik bepaald niet. Vooral in de eerste drie jaar hield ik mij gedeisd. Pas vanaf de vierde klas begon ik mij meer op mijn gemak te voelen. Ik heb zelfs twee jaar aan het schooltoneel meegedaan; ik had bescheiden (maar erg leuke) rolletjes in Othello en Troilus en Cressida. Maar de sfeer op school vond ik eerlijk gezegd wat bedreigend en intimiderend. Ik voelde mij als stille, vegetarische boekenwurm tussen de Kralingse en Hillegersbergse hockeytypes bepaald niet op mijn gemak. Zij waren Populair en Gelukkig, ik vond het leven maar een treurige aangelegenheid. Ik was verliefd op taal en mooie boeken, maar kon daar met leeftijdgenoten niet over praten. Docenten en medeleerlingen uit die tijd zullen mij herinneren als een opgewekt jongetje, maar vergeet niet welke mensen het meest huilen: zij die het meest lachen. Vooral de leden van de Bond, die met dat malle lied mijn nekharen recht overeind deden staan (het lied is bovendien in muzikaal opzicht nog slechter dan 'Stille Nacht Heilige Nacht'), meed ik waar het kon. Ook van de 'feestcultuur', die zo'n belangrijk onderdeel is van het Erasmiaanse schoolleven, heb ik mij altijd verre gehouden. Ik vind deze eerlijk gezegd nog steeds een beetje oppervlakkig en ongymnasiaal. Waarom organiseert de Bond niet af en toe een lezingendag, een filmavond, een theater- of museumuitje of, zoals vroeger, een Culturele Dag? Zowel in mijn leerlingentijd als in mijn jaren als docent ben ik nooit naar een feestje of gala van leerlingen gegaan, hoe graag ik hen ook mocht. Aan mij is dat niet besteed. Ik lees liever thuis, met Brahms' Klavierstücke opus 118 nr. 2 op de achtergrond en een glas Barossa Shiraz, Crozes-Hermitage of Amarone binnen handbereik, een boek van een groot maar vergeten schrijver. Ik ben het zonnetje in huis, dat hoor je wel!

DE ONDERSTROOM

Onzichtbaar zijn de golven van de gloed
Die ons verlangen tot beweging maakt,
Maar onder alle woorden en gedachten gloeit
Een stille, ondergrondse storm van smachtend vuur.

Zoals een bloemenveld onder de ochtendmist
In blinde dauw verborgen ligt te wachten
Op de eerste stralen van de zon,
Zo wacht de onderstroom van onze levens
Zwijgend op het openbloeien van de nacht.

Wij worden voortgedreven door een heimelijke stroom,
Een trilling van een ongeboren vlam,
Die uit de vroegste wereld klinkt van ons bestaan,
Zoals een droom de hartslag van het leven droomt.

Soms dringt een lichtstraal van ons leven
Tot de diepte door en klinkt voor één moment
Het duister van de golven op; wij luisteren —
Maar alles blijft verborgen.
En wij glimlachen, of huiveren,
En kunnen slechts vermoeden wat bewoog.

Sander Waalkamp
(Uit: Het vuurteken, 2005)

Homoseksualiteit

In mijn jaren als leerling was liefde een onbekend terrein voor me. Als met zijn geaardheid worstelende homo moest ik het opnemen tegen een cultuur waarin homoseksualiteit niet leek te bestaan. Ja, hier raak je een gevoelige snaar. Ik weet niet hoe dat bij de meisjes is, maar veel homojongens hebben het op het Erasmiaans nog steeds zwaar. Niet alleen onder 'het volk', maar ook in Kralingse en Hillegersbergse hockeykringen wordt 'homo' standaard als scheldwoord gebezigd. Jongeren onderling zijn bikkelhard. Ik ben bang dat het onderwerp homoseksualiteit wordt gebagatelliseerd

op veel scholen. Elke docent accepteert homoseksualiteit zonder meer, maar deze 'accepterende' houding is veel te neutraal en te passief: als homoseksuele leerling heb je daar niets aan. Een op de tien of elf leerlingen is homoseksueel, maar waar zijn die honderd leerlingen dan? Met een paar jongens heb ik het eens over hun geaardheid gehad en zij zeiden dat zij het gevoel hadden alleen bij mij terecht te kunnen. Ik vind het jammer dat op het Erasmiaans zo overduidelijk een 'heterocultuur' heerst. Misschien is het typisch Rotterdams. Rotterdam staat niet bepaald als homovriendelijke stad bekend; binnenkort krijgt Rotterdam zelfs een speciale ambtenaar om zich te buigen over het probleem van homo's en hun veiligheid. Ik zie op hyves soms

Erasmianen het woord 'gay' en 'homo' als scheldwoord gebruiken en in de gangen hoor ik een paar keer per jaar wel dat iemand voor homo wordt uitgemaakt. Dat gaat mij door merg en been. Docenten zullen, wanneer ze dat horen, ongetwijfeld een corrigerende opmerking maken, maar mijn reactie zou heel anders zijn: meteen naar de rector, twee dagen schorsen om in die tijd een excuusbrief aan de gediscrimineerde medeleerling te schrijven, en de ouders uitnodigen voor een gesprek. Homofobie komt bijna altijd van thuis. Vroeger kwam het COC nog wel eens op school om voorlichting te geven; vreemd dat dat niet meer gebeurt. Het is hard nodig. Ik vind het Erasmiaans een geweldige school, maar wat zou ik graag zien dat homoseksuele leerlingen op het Erasmiaans zichtbaarder en gelukkiger zijn. Waarom niet een keer een kersttoneelstuk schrijven met daarin een homoseksuele (bij)rol, en dan niet problematisch of hilarisch? En er zijn nog wel meer dingen te verzinnen. Ik heb verschillende ideeën. Misschien dat ik daar met de school eens over moet gaan praten.

Sommigen zijn er trots op dat het Erasmiaans het 'zwartste gymnasium van Nederland' is, maar dat is geen verdienste van het Erasmiaans: het is grotendeels te verklaren uit het feit dat de school als openbaar gymnasium in het centrum van Rotterdam staat. Ik zou liever zien dat de school het 'homovriendelijkste gymnasium van Nederland' is, een school die landelijk bekendstaat om een buitengewoon moderne, tolerante en veilige leerlingencultuur. In mijn omgeving staat het Erasmiaans al

jaren bekend als een harde school. Dat kan anders. Op school voel ik mij helemaal op mijn gemak, maar als ook alle homoseksuele leerlingen zich dat voelen, is er pas echt een nieuwe elite in Nederland opgestaan.

Wijn

Ha! Ja, ik ben een echte beroepsalcoholist hoor! Als ik 's ochtends wakker word, is het eerste wat ik denk: wat zal ik vandaag eens allemaal gaan drinken? Afgelopen februari heb ik mijn Wijnbrevet (SWEN 2) gehaald, het toelatingsbewijs voor de Wijnacademie. Ik bezoek veel wijnproeverijen en masterclasses (vanavond weer eentje in Leiden) en proef zo'n dertig wijnen per week. Wat een interessant onderwerp is 'wijn' toch. Alleen al mijn topografische kennis is daardoor sterk toegenomen. Twintig dorpjes in Noord-Italië noemen, van west naar oost, is geen enkel probleem meer. Het belangrijkste blijft echter het proeven en het combineren van wijnen met gerechten; het is en blijft een genotmiddel. Ik voel mij als een klein kind dat graag wil spelen en in een speeltuin honderd nieuwe speeltoestellen heeft ontdekt. Ik kan nog jaren vooruit! Er zijn weinig producten op de wereld die zo'n interessante cultuur met zich meebrengen. Een mooie wijn is een unieke uitdrukking van een plek op de wereld, een klimaat, een bepaald moment, een druivensoort, het karakter van een volk en de filosofie, de kwaliteit en het zwoegen van een wijnmaker. Het produceren van goede wijn lijkt op het schrijven van een boek of het componeren van een symfonie: het jaarlijks maken van een topwijn is een kunst. Van dezelfde taal en woorden die iedereen elke dag ge-

bruikt kan alleen een goede schrijver die wat te melden heeft een mooi boek maken. Zo is het ook met wijn. Ik drink het liefst wijnen die door een select publiek gewaardeerd worden, 'moeilijke' wijnen dus. Wijnen uit de supermarkt koop ik al jaren niet meer, zoals ik ook geen boekreeksen of bestsellers koop. Misschien dat ik volgend schooljaar een reeks proeverijen voor het Erasmiaans ga organiseren, als daarvoor voldoende belangstelling is. Ik heb zo het vermoeden dat mijn oud-collega's na een dag hard werken weinig zullen uitspugen. Gelukkig is wijnconsumptie op het Erasmiaans nooit een punt van discussie geweest!

door SANDER VAN DER WAAL.

Kees Venema, tennisveteraan

“Oud-leerling nog steeds gedreven op tennisbaan”

De 57-jarige oud-leerling Kees Venema, die tijdens zijn periode (1964-1972) op het Erasmiaans reeds uitblonk op sportief gebied, blijkt nog altijd de gedrevenheid van weleer te hebben. Naar aanleiding van een artikel in het AD van 14 september zocht de redactie van TB contact om te achterhalen hoe het hem sinds zijn eindexamen vergaan is en hoe een veteraan zich staande houdt tegen de aanstormende jeugd.

door KEES DE GRAAFF

TB: “U hebt blijkbaar nog steeds de gretigheid van een jonge hond”.

KV: “Zeker in dit toernooi waar ik 37 jaar geleden al eens won en er de stimulans was om wederom mijn naam op dezelfde beker te doen prijken.”

TB: “Hoe komt u aan die goede conditie. Is de basis daarvoor 40 jaar geleden gelegd in de lessen van de toenmalige gymnastiekleraar dhr. (P.P.) Moerman?”

KV: “In eerste instantie door mijn ouders die ervoor zorgden dat ik altijd een goede conditie had. Door Moerman heb ik uiteindelijk na mijn eindexamen gekozen voor de HALO (Haagsche Academie voor Lichamelijke Opvoeding).”

TB: “In het bewuste krantenartikel wordt vermeld dat u archiefambtenaar bent. Dat is wel heel iets anders dan docent Lichamelijke Opvoeding”

KV: “Na de Academie ben ik 8 jaar werkzaam geweest als leraar Lichamelijke Opvoeding. Toen de school geen (voldoende) leerlingen meer had moest ik eruit. Op dat zelfde moment was het mijn hobby om de familie stamboom uit te zoeken. Toen het idee ontstond om dit serieuzer te benaderen ben ik omgeschoold en nu 23 jaar werkzaam als archiefambtenaar.”

TB: “Het gerucht gaat onder oud-leerlingen uit die tijd dat u al aan het begin van het schooljaar een 9 op uw eindrapport kreeg van Moerman”.

KV: “Nee, dat zal geweest zijn nadat ik in de 2de klas was blijven zitten. Op dat moment was ik nog een klein mannetje en ben ik meer gaan bewegen en met tennis begonnen. Bij mijn overgang naar de 3de klas had ik voor het eerst een 9 voor gymnastiek op mijn rapport”.

TB: “Er waren in uw tijd tenniskampioenschappen op school aan het eind van ieder jaar. Ooit gewonnen?”

KV: “Helaas niet, wel veel meegedaan maar in vergelijking met de broertjes Panman (Otto en Jaap) was ik maar een prutser. Otto Panman timmert nog steeds aan de weg in het veteranen circuit waar ik hem regelmatig op de uitslagenlijsten tegenkom.”

TB: “Dronk u destijds voorafgaand aan een wedstrijd ook altijd een biertje of wijntje?”

KV: “Nee, dat is meer iets van de laatste 25 jaar, maar bij wedstrijden in de ochtend begin ik er niet aan. Daarom speel ik ook liever in de middag.”

TB: “Nog goede herinneringen aan

het Erasmiaans?”

KV: “Ja zeker. Ik kwam uit Rotterdam Zuid en weliswaar had je dan een lichte achterstand maar ik heb er een goede tijd gehad.”

TB: “Wat bedoelt u met die ‘lichte achterstand?’”

KV: “Het Erasmiaans was in die tijd een behoorlijk Kralings en Hillegersbergs bolwerk. Dus als je geen hete aardappel in je keel had werd je niet echt geaccepteerd. Na verloop van tijd was er uiteindelijk een behoorlijke integratie (Dus ook toen al, red)

Het was een brede opleiding. Mijn lichte zat nog juist vóór de invoering van de Mammoetwet en wij hadden de keuze om nog op zaterdagochtend naar school te gaan. Als je dat niet deed kostte dat twee vrije middagen.

Bovendien was die keuze makkelijk want als Bèta had je biologie dat wij wilden vol-

gen bij Fuchs. Hij kon alleen op zaterdag omdat hij gedurende de week aan de Universiteit was verbonden. Het andere uur hadden we dan scheikunde van Mulder.

Aangezien de meeste leerlingen uit de 5de en 6de wel een keer waren blijven zitten en dus minimaal 18 waren, mochten zij de auto van pappie of mammie lenen op zaterdagochtend.

Dan stonden er 28 auto's van leerlingen en twee van docenten op het oude parkeerterrein bij de fietsenloods.

Uiteindelijk heb ik de 2de en de 5de ge-doubleerd maar dan wist je ook zeker dat de basis in orde was.

Na mijn eindexamen ben ik er nooit meer geweest tot de laatste reünie in 2008. Daar heb ik met vele oud bekenden de nodige herinneringen kunnen ophalen.”

TB: “Dus de volgende keer komt u weer?”

KV: “Uiteraard”

TB: “Tot over 4 jaar en veel succes met uw tennis carrière.”

Interview met cricket-international Bas Zuiderent:

Nederlanders shockeren Engeland

"We zijn verslagen door een land waar slechts 5000 mensen cricket spelen, waar cricket qua populariteit de 25ste sport is." (Guardian)

"Engeland is volledig vernederd door de Nederlanders". Nog nooit heeft Engeland zo'n zwarte dag meegemaakt. Het is het zwaarste verlies ooit in wedstrijdverband. Het lijkt erop dat Engeland het toernooi nu verder wel kan vergeten." (Daily Mail)

"Een ongelooflijk drama. Nederland boekte een historische overwinning. Het was een briljante prestatie van Nederland. Engeland heeft een van de meest smadelijke nederlagen in de geschiedenis geleden." (Times)

De Engelse kranten pakten flink uit na het verlies van hun team tegen Oranje op het heilige gras van Lord's in Londen. De sport waar het over gaat: cricket. De wedstrijdvorm: Twenty/20. We schrijven 5 juni 2009. Op het scorebord prijkt de naam van een oud-Erasmiaan: Bas Zuiderent. Hij is geboren op 3 maart 1977 in Utrecht en is sinds 1995 een vaste keus in het Nederlands cricketteam. Hij speelde een aantal seizoenen in Engeland voor Sussex, maar speelt sinds jaar en dag cricket in Rotterdam bij VOC.

door **WALTER BAGHUIS**

Cricket stelt in Nederland niks voor, maar wordt wereldwijd beoefend door miljoenen mensen en op TV gevolgd door complete naties. De wedstrijd Engeland-Nederland werd bekeken door 750 miljoen mensen. De grote cricketlanden zijn Engeland, Australië, India, Pakistan, Zuid Afrika en de West Indies. Nederland heeft een heel behoorlijk team met een paar professionals, maar het merendeel "doet het erbij".

er heel veel leuke spelvormpjes die erg leuk en interactief zijn en uiteindelijk op latere leeftijd pas leiden tot een echte cricketwedstrijd.

Het Erasmiaans heeft een aantal crickets van VOC in huis. Zou het Erasmiaans een voorbeeldrol moeten pakken en een eigen cricketteam starten?

BZ: Dat zou ik echt super vinden. Ik meld me bij deze dan alvast aan!

Een historische dag in Londen. Toch wisten jullie van te voren, dat jullie niet kansloos waren. Met veel flair en durf werd er gespeeld. Hoe zijn jullie de wedstrijd ingegaan?

BZ: We hadden in de maanden ervoor al veel vertrouwen opgebouwd na onze WK kwalificatie in Zuid Afrika. We wisten dat we die dag van Engeland konden winnen.

In de Tolle Belege hebben we nog geen "topsporter" mogen begroeten. De combinatie van een goed stel hersens en een sportief lijf is voor cricket ideaal. Heb jij nog baat bij je opleiding?

BZ: Absoluut, ik blijf erbij dat een klasieke opleiding mij vele stappen voor op anderen gegeven heeft. Alleen al het gebruik van Latijnse woorden tijdens studie, om maar een voorbeeld te geven.

De nieuwe wedstrijdvorm "Twenty/20", waarbij je niet eindeloos doorspeelt, maar kortere wedstrijden speelt, is in het voordeel van de "kleine" landen. Mee eens?

BZ: Daar ben ik het mee eens. De marges zijn kleiner, echter, kwaliteit zal toch 9 van de 10 keer de doorslag geven. Ook in de 20/20 vorm.

Hoe gaat het verder met Bas en waar kunnen we je zien schitteren?

Het gaat goed met me. Ik heb een mooie fysiotherapiepraktijk in Hillegersberg samen met mijn collega Jim Boddé. Daarnaast volg ik een Master Manuele Therapie opleiding. Cricket speelt nog steeds een grote rol in mijn leven, al hoewel het steeds meer moeite kost om alles te combineren. In januari 2010 is de volgende tour met het Nederlands Elftal naar Dubai. Verder woon ik gelukkig samen met mijn vriendin Dayelle in Blijdorp.

In het Nederlands team spelen een paar fulltime crickets met of zonder dubbel paspoort. De rest is amateur en heeft er gewoon een baan naast. Hoe loopt de voorbereiding in de praktijk en hoe kom je aan genoeg vrije dagen om op WK-niveau te kunnen presteren?

BZ: Afgelopen winter traiden we 4-5 keer per week. Met een personal trainer in de sportschool, groepsconditie trainingen en techniek trainingen. Je leeft gewoon een strak bestaan met 40-50 uur per week werk en ernaast cricket; weinig tijd voor andere dingen! Spelers nemen onbetaald verlof en verbruiken hun vakantiedagen. De zelfstandigen, waaronder ikzelf als fysiotherapeut, moeten hun bedrijf achterlaten met alle zorgen erbij.

Kreeg je op het Erasmiaans vrij voor het cricket?

BZ: Ja, dat ging altijd in goed overleg en ik heb alle ruimte gekregen om mijn sport te beoefenen. Tijdens mijn schooltijd ben ik twee keer op tour geweest, een keer naar India en een keer naar Kenia.

Jankees Ouwerkerk gaf daar toestemming voor in ruil voor "kruiden".

Het begrip "kruiden" wordt verder niet uitgelegd en het interview is ten einde. Toch maar even navraag doen bij Jankees.

Nederland wint van Engeland. De aanbiedingen stromen nu binnen van Engelse clubs. Toch?

BZ: Nee, helaas. Ook bij de prof cricket clubs heeft de economische crisis zijn tol geest.

Reactie Jankees Ouwerkerk: Ik herinner me Bas Zuiderent goed en weet dat hij een aantal keer in het buitenland is geweest voor het cricket. Aardige, innemende jongen. Overigens is hij een aantal jaren geleden zo maar nog eens langs geweest. Die "kruiden" staan me niet bij, of misschien Indiase kruiden, dat zal het wel zijn, want ik ben een redelijk fanatieke kok. Nu ik er nog eens over nadenk: volgens mij heeft Bas inderdaad kruiden voor me meegebracht uit India (onschuldige!).

Cricket is geen onderdeel van het Nederlandse Lichamelijke Opvoedingsbeleid. Toch kan je cricket al vanaf jonge leeftijd spelen. Moet dat veranderen?

BZ: Dat vind ik wel. Cricket is een enorm veelzijdige sport. Voor kleine kinderen zijn

Afsluiting Erasmusjaar

In het kader van het Erasmusjaar werd op 28 mei 2009 het 136e lustrum van het Erasmiaans afgesloten met een lezing en de uitreiking van twee boeken.

De geboortedag van Desiderius Erasmus werd gevierd op 28 oktober 2008. Het 680 jarig bestaan van de school - 1328, het jaar dat de parochieschool van de kerk van Sint Laurens door Willem, graaf van Henegouwen, werd verpacht aan zijn klerk Pieter Marre - werd op 8 november 2008 gevierd voor de oud-leerlingen door Semper Floreat. In deze viering viel ook het symposium "Getuigen van Inspiratie"; een symposium dat was gewijd aan oud-rector Rein van der Velde en georganiseerd door oud-connector Leen Bongers, oud docent scheikunde Leo Molenaar en schoolarchivaris Bert Kanters.

Het eerste lustrumboek dat werd aangeboden, "Van der Velde: mozaïek van een rector en Erasmus, 500 jaar na Lof der Zotheid" kent twee protagonisten, Rein van der Velde en Desiderius Erasmus. Een in eerste instantie opmerkelijke combinatie maar zoals Leen Bongers het in zijn inleidend verhaal verwoordde: "(...) beiden waren excellente geleerden op hun eigen vakgebied en beiden waren gedreven pedagogen. Ze geloofden in de opvoedkundige werking van kennis en schroomden niet buiten het eigen vakgebied te gaan."

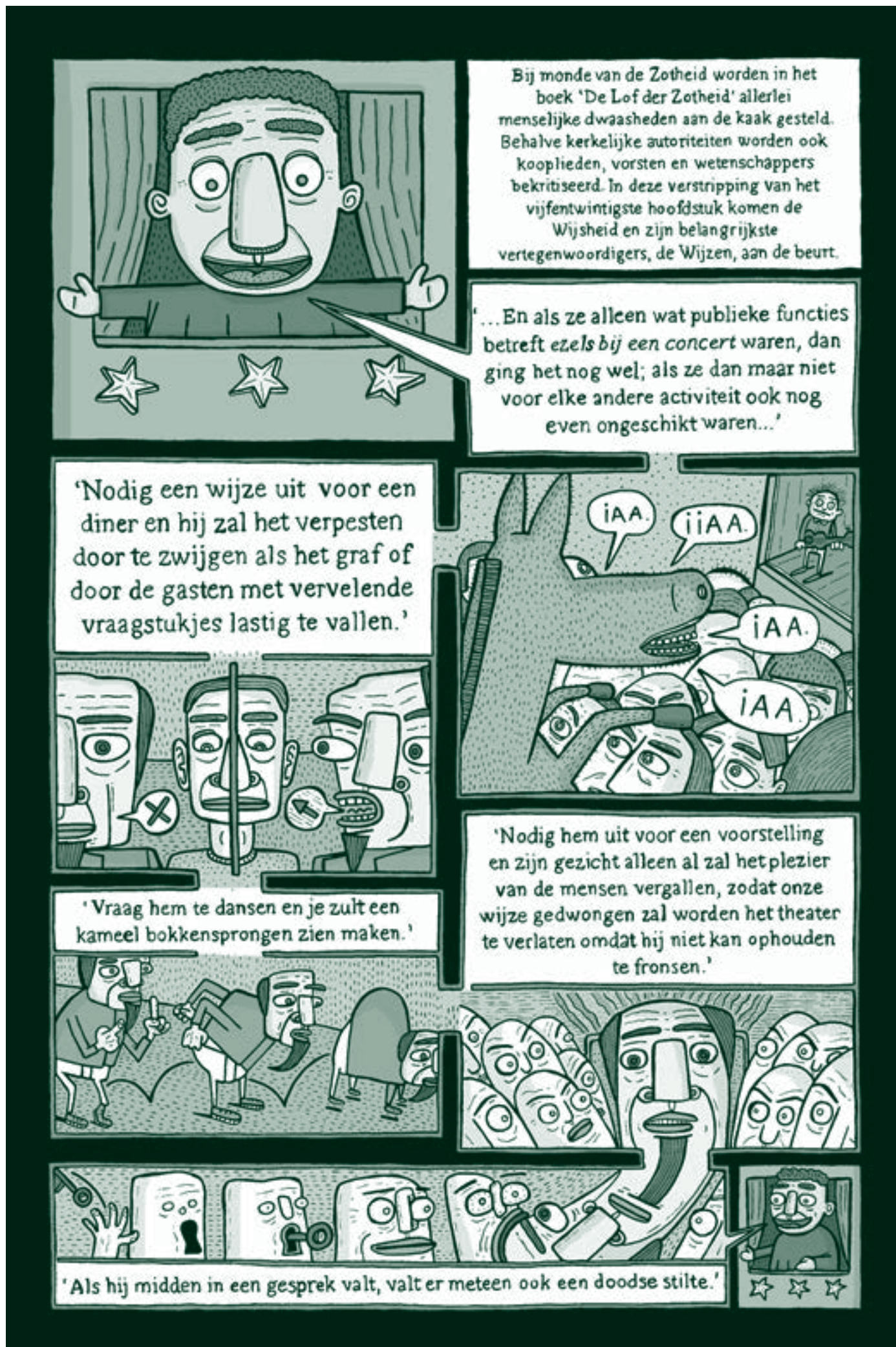
Jarenlang heeft Rein van der Velde anoniem columns geschreven voor het Algemeen Dagblad. Deze columns en al het materiaal dat na zijn dood bij hem thuis over zijn leven en leraarschap zijn gevonden, waren de fundamenten voor het verschijnen van het aan hem gewijde deel van dit lustrumboek. Ook zijn dochter, Marianne van der Velde, heeft een heel belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van dit boek met aanvullende informatie en fotomateriaal. Het symposiumverslag is in dit deel terug te vinden.

De andere protagonist is Desiderius Erasmus. Het jaar 2008 was het Erasmusjaar. Oud burgemeester Ivo Opstelten had meermalen van buitenlandse bezoekers de klacht ontvangen dat Rotterdammers zo ontzettend weinig afwisten van hun beroemdste geleerde Erasmus. Hij gaf het Erasmiaans de opdracht een onderwijsproject te bedenken om daar verandering in te brengen. Onder leiding van Opstelten werd, in samenwerking met onder andere oud rector van het Erasmiaans, Margriet Berkhout, gezorgd dat het gedachtegoed van Erasmus verspreid zou worden onder de burgers. De school leverde haar eigen bijdrage door met 450 leerlingen uit de eerste en de tweede klas basisscholen te bezoeken om te vertellen over Erasmus. Voor de hogere klassen waren er lezingen. Het valt na te lezen in dit lustrumboek.

Het tweede boek dat werd aangeboden, "Pennestreken deel 2" is gewijd aan het schooltoneel van Van der Velde en bevat twee integraal opgenomen toneelteksten van hem. Het geheel is verzorgd door docent Dick van Vliet. Deze publicatie beslaat niet alleen het toneel op het Erasmiaans tijdens Van der Velde maar ook de periodes ervoor en erna. Pennestreken is deel twee van een serie.

Eerder verscheen Pennestreken deel 1 dat was gewijd aan Jan Hendrik Leopold die van 1898 tot 1924 leraar Klassieke talen aan Erasmiaans is geweest. Hij was ook dichter en wordt beschouwd als de grootste Nederlandse dichter van de 20e eeuw.

Daarnaast heeft een aantal mensen de wens geuit een nieuwe traditie op school te initiëren in de vorm van een Erasmus-lezing. Oud-leerling prof dr. Robbert Dijkgraaf, hoogleraar Mathematische Fysica aan de Universiteit van Amsterdam en president van de Koninklijke Academie van Wetenschappen werd bereid gevonden als eerste spreker deze traditie in gang te zetten.

Bandirah is cartoonist. Van zijn werk verschenen tot dusver drie bundelingen bij Uitgeverij XTRA. De meest recente is

Erasmus-lezing door prof dr. Robbert Dijkgraaf: "Nieuw talent in een oude school – gymnasia en de bevordering van excellentie in het onderwijs"

Hieronder volgt een samenvatting van deze lezing.

Dijkgraaf wil wat gedachten delen over de lange lijnen van het onderwijs en in het bijzonder hoe we dat terugzien in de geschiedenis hier. Hij haalt het voorbeeld aan van het Babylonische kleitablet, vierduizend jaar oud, waar getallen op staan die je kunt gebruiken in de stelling van Pythagoras en waar één getal op voorkomt dat twaalf decimalen kent. Vierduizend jaar geleden liep er dus een Babyloniër rond met zo'n groot getal bij zich, die de stelling van Pythagoras begreep maar zijn omgeving waarschijnlijk niet. Leerlingen van nu worden nog steeds lastig gevallen met deze stelling dus dit stukje kennis wordt al zolang overgedragen en is niet verloren gegaan. Dat zijn de twee kanten van het overdragen van kennis: enerzijds de lange lijnen, anderzijds het feit dat je iets doet wat in eerste instantie onbegrepen wordt.

In de wetenschap zijn de lijnen tussen docenten en leerlingen wat makkelijker aan te duiden dan op school. De rituelen bij de promotie zijn een stuk intenser dan de eindexamenrituelen: de relatie tussen de pro-

“Over Onreine Dieren Kan Ik Alleen Met een Rilling Spreken”. Meer tekeningen zijn te bekijken op www.bandirah.com

motor en de promovendus is een hechte band, het is een soort plaatsvervangend ouderschap. Vroeger was het niet duidelijk wie student van wie was. In het vakgebied van Dijkgraaf zijn de lange lijnen gedeeltelijk

op internet terug te vinden. Er is een internetproject waar men beroemde geleerden samen met hun studenten kan traceren. Zo zijn daar rond de 132.000 geleerden opgenomen, te vergelijken met een soort stamboom. Het valt op dat daar een speciale rol voor De Lage Landen is. Degene met de meeste nakomelingen, 72473 in getal, is Jan Standonck. Standonck was een priester, in 1454 geboren in Mechelen, opgeleid in Gouda en Leuven en uiteindelijk priester aan het Collège de Montaigu in Parijs, een college voor arme, buitenlandse studenten. En bij Standonck beginnend waaiert de stamboom uit en zo loop je niet alleen door de geschiedenis heen maar ook door Europa en uiteindelijk door de wereld. Men komt zo, via allerlei geleerden uit de hele wereld, aan bij die 72473 nakomelingen. Standonck had maar één student en dat was... Desiderius Erasmus.

Terug naar gymnasium: het concept van de ideale school. Waar zou die aan moeten voldoen.

Het gymnasium is op dit moment veel in de publiciteit als een ideaalbeeld. Er is blijkbaar behoefte aan een ideaal, een soort arcadia, een paradijs. En het gymnasium lijkt voor een aantal aspecten in die rol te vallen. Er is een probleem met een paradijs en dat is dat het niet bestaat, althans

wetenschappelijk gezien niet. Alles is aan verandering onderhevig.

Als we moeten nadenken over het onderwijs dan moeten we op een optimistische manier naar de toekomst kijken. “Vroeger toen alles slechter was, was alles beter”: het is een sentimenteel gevoel, dat vele mensen bij onderwijs hebben maar waar Dijkgraaf niet in gelooft. Hij denkt dat vernieuwing een integraal onderdeel is van de natuur. Vernieuwing, verandering hoort bij het menselijk bestaan. En het hoort ook bij een school. Als je ziet hoe het Erasmiaans zich door de eeuwen heen heeft ontwikkeld dan zie je dat het nooit hetzelfde is gebleven, altijd veranderd is en er wel beter is uitgekomen.

De ingrediënten die bij zo'n ideale school zouden moeten behoren. Dijkgraaf wil er een aantal noemen die hij zelf belangrijk vindt.

Diversiteit. Een punt waar Nederland nog steeds mee worstelt: namelijk op een goede manier de meerwaarde duiden van een diverse populatie of dat nu studenten, scholieren of burgers zijn. Een interessant voorbeeld waar Dijkgraaf veel mee te maken krijgt is een bijna compleet gebrek aan vrouwen in de wetenschap waardoor niet het maximale talent uit de samenleving gehaald wordt. Een punt van zorg dus volgens Dijkgraaf want men loopt kans anders een heleboel talent mis te lopen als er niet genoeg op diversiteit wordt gelet.

Het heeft te maken met een punt van diversiteit in de populatie. Wat betekent het dat iemand excellent is. Hoe gaan we met selectieve hoogbegaafdheid om.

Het heeft te maken met het karakter van onderwijs. Kennis delen is heel belangrijk maar ook andere aspecten om die kennis te verwerken zijn belangrijk, bijvoorbeeld het analyserend vermogen. Ook het collaboratieve vermogen is een absoluut essentieel element in de wetenschap, waar je met grote gezelschappen moet samenwerken.

Het heeft te maken met innovatief denken dat weer wat anders is dan analyserend denken.

En er hoort ook een begrip bij dat voor Dijkgraaf cruciaal was voor zijn loopbaan op het Erasmiaans: verwondering bijbrengen voor de vakken die je volgt.

Eén van de punten, die ook noodzakelijk zijn, zeker in een carrière in de wetenschap maar ook essentieel in het onderwijs, is, zoals Dijkgraaf het noemt tunnelvisie: door de berg heen kijken naar de andere kant van de heuvel. Eén van de grote moeilijkheden in het algemeen bij onderzoek is dat je vaak op zoek bent naar iets wat niet zichtbaar is. Wat daarbij hoort is het vermogen om al je aandacht op één onderwerp te richten, door die berg heen te kunnen kijken naar dingen die voor een ander onzichtbaar zijn, een tunnel te graven door die berg heen. Dat verdient een bepaalde concentratie, die al op jonge leeftijd moet worden bijgebracht.

Ook belangrijk voor een ideale school is dat er een gemeenschap is. En dat is op het Erasmiaans op een heel unieke manier altijd vormgegeven.

Het laatste punt dat nadere aandacht verdient, volgens Dijkgraaf, is een betrokkenheid met de rest van de buitenwereld. Het Nederlandse onderwijssysteem heeft een zekere neiging wat geïsoleerd in de maatschappij te staan. Als Dijkgraaf naar zijn eigen studenten kijkt, valt hem op dat deze studenten vaak veel meer betrokken zijn met ontwikkelingen om hen heen dan de meeste docenten. Jongere generaties willen vaak veel meer worden uitgedaagd. Daar ligt voor scholen veel verantwoordelijkheid.

Dat ideaal is er dus nog niet. Er mag nog wat meer gedifferentieerd worden

Dijkgraaf kan maar één ding bedenken dat hij tegen deze school heeft en dat is dat het ook een speeltuin is. Een van de uitdagingen is de fantastische ervaringen, die hier op school plaatsvinden en plaats hebben gevonden, te vertalen naar de buitenwereld en dat is een opdracht die Dijkgraaf de school mee zou willen geven. Het is een heel grote verantwoordelijkheid die je scholen met een dergelijk prestige, met een dergelijk lange lijn op kunt opleggen

Dijkgraaf begon zijn verhaal met Erasmus en al zijn nazaten. In zekere zin hoopt hij dat hetzelfde geldt voor het Erasmiaans: dat de goede ideeën die hier zijn ontwikkeld een voorbeeld kunnen zijn voor de rest van het onderwijs in Nederland.

Interview Frits Rosendaal

Bloedstollend!

Frits Rosendaal wilde in eerste instantie helemaal geen medicijnen studeren. Maar omdat hij maar niet kon kiezen adviseerde zijn moeder hem die studie toch maar te gaan doen want “daar kon je alle kanten mee op!”. Hij is inmiddels gepromoveerd, sinds 1996 hoogleraar klinische Epidemiologie in het bijzonder van hemostase en trombose. In 2003 mocht hij de Spinoza-premie in ontvangst nemen voor zijn baanbrekende resultaten in het onderzoek naar bloedstolling.

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Ik zoek Rosendaal op in zijn woning in Wassenaar. Mij bekruipt hetzelfde gevoel dat ik jaren geleden had bij het interview met Robbert Dijkgraaf (samen met Reinoud den Haan). We liepen toen langs de lokalen van het universiteitsgebouw waar de bordes volstonden met de meest ingewikkelde formules en ik werd me pijnlijker bewust van mijn beperkte verstandelijke vermogens. Toch lukte het Dijkgraaf wonderwel om mij een en ander uit te leggen zonder dat ik het spoor direct bijster was. Toen ik het universiteitsgebouw verliet heb ik welgeteld een half uur gedacht dat ik de snaartheorie een beetje begreep.

Ook de medische wereld is een volslagen onbekend terrein voor mij. Het is te hopen dat op zijn beurt Rosendaal wat moeite wil doen om die wereld wat inzichtelijker te maken voor leken zoals ik.

Ik had me geen zorgen hoeven maken. Hij heeft een mooie stem en op een aandoenlijk eenvoudige manier legt Rosendaal

mij uit waar hij zich mee bezighoudt. Later in het interview zou hij nog zeggen: “Alfa’s? We wisten eigenlijk niet eens dat ze bestonden! Ik kende ze niet!” Dat verklaart dan wel weer het een en ander.

Na zijn promotie in 1989 is hij bij twee afdelingen gaan werken, de afdeling Hematologie en de afdeling Klinische Epidemiologie aan het Leids Universitair Medisch Centrum, om het klinisch patiëntgebonden onderzoek te stimuleren. Inmiddels is hij hoofd van beide afdelingen.

“De Spinoza-prijs heb ik gekregen voor mijn onderzoek naar bloedstolling. Bij bloedstolling kun je twee kanten op: of de bloedstolling werkt niet goed genoeg: dan ga je bloeden. Een van dit soort bloederziektes is bijvoorbeeld hemofilie. De andere kant is dat de bloedstolling te sterk werkt wat kan leiden tot trombose. Trombose is een stolselvorming in een bloedvat wanneer het niet nodig is om dat vat dicht te

maken. Dat kan weer leiden tot ziektes als hartinfarcten, herseninfarcten, trombosebenen en longembolie. Ik doe met name onderzoek naar de factoren die maken dat je deze ziekte, trombose, krijgt. Deze factoren kunnen zowel erfelijke factoren zijn als verworven factoren. En bij verworven factoren moet je denken aan de gevolgen van bijvoorbeeld langdurige vlieguren en de gevolgen van het gebruik van de anticonceptiepil.”

Toen Rosendaal aan zijn onderzoek begon, was er al een aantal erfelijke factoren bekend maar die kwamen zelden voor. Hij en zijn onderzoeksteam hebben vervolgens een erfelijke factor ontdekt die voorkomt bij ongeveer vijf procent van de mensen. Dat is een revolutionaire ontdekking geweest die de wetenschap een heel andere kijk op de ziekte trombose heeft gegeven.

“Die erfelijkheidsfactor -‘Factor V Leiden’ vernoemd naar de plaats waar we werken - komt voor bij een op de twintig mensen en weer bij een op de vijf mensen met trombose. We doen nog steeds onderzoek naar trombose. De bedoeling is te kunnen voorspellen wie wanneer deze ziekte krijgt. Het mooiste is vervolgens die mensen te kunnen behandelen vlak voordat ze deze ziekte krijgen. Dat lukt nooit goed omdat toeval en omgeving ook een grote rol spelen maar we komen wel dichterbij.”

De revolutie van het begrip trombose zit hem dus in het feit dat Rosendaal iets vond wat heel veel mensen hebben maar dat er een samenspel van oorzaken is, waarvan een deel genetisch is bepaald en een deel gerelateerd is aan de omgeving, dat, in

verband gebracht met elkaar, nodig is om de ziekte te krijgen.

“Een deel van de meisjes, die de anticonceptiepil slikken, heeft een heel stel van die erfelijke factoren. Die gaan al bijna trombose krijgen en hebben nog maar een klein duwtje nodig. Dat duwtje geeft de pil omdat de pil je bloed verandert. Dus het eerste jaar dat men aan de pil begint is de kans op trombose het grootst. Die zakt dan bij langer gebruik omdat de vrouwen die trombose krijgen afvallen. Zo hou je de mensen over die er beter tegen kunnen. Maar het blijft een verhoogd risico. De nieuwste pil is in dat opzicht bovendien vaak slechter dan de oude.”

Met dit soort uitspraken zal de farmaceutische industrie niet blij zijn. Rosendaal krijgt het ook regelmatig met ze aan de stok. Dat vertaalt zich dan ook weer in een zekere mediabelangstelling. Rosendaal gaat de strijd graag aan, zeker als de aangetoonde risico’s door de farmaceuten als verwaarloosbaar afgedaan worden.

Het is opmerkelijk hoe Rosendaal in het vak is gerold want hij was aanvankelijk helemaal niet van plan om medicijnen te gaan studeren. Hij kon gewoon niet kiezen. Daar heeft hij het ook best moeilijk mee gehad te meer omdat je eind jaren zeventig zo bevoegen moest zijn bij alles wat je deed. De journalistiek trok hem ook wel. Maar het was zijn moeder die hem uiteindelijk over de medische streep trok.

“Ik ben op aanraden van mijn moeder geneeskunde gaan studeren. Ik vond het net zoets als rechten, een soort algemene basisopleiding. Ik was er heilig van overtuigd dat het niet uitmaakte wat je ging

studeren, omdat het niet belangrijk is wát je studeert en die mening heb ik nu nog steeds. Ik heb nooit overwogen om naar de landbouwhogeschool te gaan maar als ik daar terecht gekomen zou zijn dan was ik ook weer onderzoek gaan doen. Was het toch weer op hetzelfde uitgekomen."

En als je aan hem vraagt wat hij leuk vond op school dan waren het sommetjes maken en verhaaltjes schrijven. En dat is, met zijn onderzoeken en het schrijven van 40 tot 50 artikelen per jaar, precies wat hij nu ook doet.

Zijn schoolperiode op het Erasmiaans heeft hij zeer gewaardeerd. Het was een school met leerlingen uit alle richtingen van Rotterdam en omstreken. Hij vond de sfeer heel gemoedelijk. Er gebeurde eigenlijk nooit wat.

"Ik vond het Erasmiaans in mijn tijd een soort 'gelukkig reservaat'. Het was er heel beschermd allemaal. Ik denk wel dat het een beetje van je klas afhing hoe men met elkaar omging maar in de klas waar ik zat, speelde het niet of je uit Kralingen of Hillegersberg kwam. Ik zelf kwam uit Spangen."

Contacten met oud-leerlingen van de school heeft hij nagenoeg niet meer. Een van de weinigen die hij, qualitate qua, nog ziet is Robbert Dijkgraaf. Tot het moment dat Dijkgraaf zelf de Spinozaprijs in ontvangst mocht nemen, zagen ze elkaar nooit. Ze hebben nu hun jaarlijkse ontmoetingen bij de uitreiking.

"Ik ga altijd uit een soort loyaliteitsgevoel naar de uitreiking. We hebben niets met Spinoza te maken behalve dat de prijs naar hem vernoemd is. En de burgemeester van Rijnsburg, waar het Spinozahuisje staat,

vindt het allemaal geweldig. Die heeft verder niks behalve een bloemencorso een keer per jaar. Dijkgraaf kom ik ook nog tegen bij de KNAW waar ik lid van ben. Hij is daar president.

Het lustrum van vorig jaar heb ik wel bezocht. Ik kwam veel mensen tegen die mij meenden te kennen maar ik hen niet. Het was zelfs zo dat ik bij een voordracht naast een vrouw kwam te zitten van wie ik wist dat ik met haar op de lagere school had gezeten maar het was me geheel en al ontgaan dat wij ook samen het Erasmiaans hadden doorlopen. Ik zie verder bijna niemand meer van het Erasmiaans."

Maar ook zijn oude schoolmakker Richard Mouw heeft hij nog wel eens gezien. Het schooljaar 1976-1977 was het jaar dat Rosendaal in de redactie van Tolle lege heeft gezeten, samen met zijn vrienden Richard Mouw en Gijs Gerretsen. Hij vond de Tolletijd een geweldige tijd. De razende reporters Frits & Rits met hun rubriek Stolly (een samenvoeging van Story en Tolle) vond gretig aftrek. Achter de aula was de plek waar de Tolle tot stand kwam: daar zaten ze dan in hun vrije uurtjes te schrijven en te stencilen. Rosendaal is er op het laatste lustrum nog een kijkje gaan nemen om weer even te zien hoe het was...

"Ik was geschokt. Daar waar het allemaal gebeurde, in dat kleine hok, staat nu een urinaal!"

Inmiddels is Dennis Boddé binnengekomen. Hij zal de fotoshoot voor dit interview voor zijn rekening nemen.

Rosendaal refereert direct aan een opmerking, ooit door Boddé gemaakt, die hem altijd is bijgebleven.

"We gingen als scholier tussen de middag vaak naar de medische faculteit om daar goedkoop frites te eten. Boddé ging ook wel eens met ons mee. Het was het tijdperk van de neutronenbom. Bij de ingang van de Medische Faculteit werd protest aangetekend door handtekeningen te verzamelen. Toen iemand vroeg of we wilden tekenen voor de neutronenbom antwoordde Boddé: "NEE, ik ben er tegen!" En liep toen door. Het heeft een verpletterende indruk op mij gemaakt dat iemand dat zó cool kon zeggen."

Boddé had in de jaren 1975-1976 de rubriek Boddé Privé in de Tolle lege. Op last van de schoolleiding moest deze rubriek stoppen. Aanleiding was het gefingeerde verhaal over een bestaande docent (met naam en toenaam genoemd) die was gesignaleerd bij de film Emanuelle. (Voor de jongere lezers onder ons: dat was een beruchte soft-pornofilm uit de jaren zeventig). Die bewuste docent had de bioscoop verlaten met een beslagen bril. Boddé had hem laten zeggen: "Volgende week ga ik weer, maar dan voor de ondertiteling." Dat was de druppelen met onmiddellijke ingang kwam er een einde aan deze populaire rubriek. Rosendaal heeft nauwelijks last gehad van censuur door de schoolleiding. Het liep allemaal heel soepel. De toenmalige rector Baan heeft slechts een keer te kennen gegeven dat hij het ergens niet mee eens was. Rosendaal meent dat de oude tijd beter was dan de huidige. Kinderen worden volgens hem klein gehouden. Men mocht vroeger meer dan nu.

"Men is tegenwoordig eigenlijk een stuk tutter geworden. Wij konden in de tweede klas al bier kopen op schoolfeesten. Ik

herinner me een schoolfeest op mijn dertiende waar ik teveel gedronken had. Ik wil niet zeggen dat dat goed was maar nu zijn veel scholen alcoholvrij of er worden alcoholcontroles gehouden voordat men een feest binnenkomt. Er wordt nog steeds, of misschien wel meer gedronken. Wat is nou oorzaak en wat is gevolg? Als je op je zestiende mag drinken voor de wet, waarom zou je dat dan niet op een schoolfeest mogen? Wij dronken soms echt te veel en lagen ziek in bed. Nu komen kinderen in het ziekenhuis terecht maar zijn die kinderen die op de IC liggen zieker dan wij die thuis in bed lagen? Ik weet het niet zeker en vraag me af of er nu echt meer ongelukken met drank gebeuren. Ook die ene student per jaar die dood gaat aan overmatig alcoholgebruik, dat is altijd al zo geweest. Ik vind al die regels wat overdreven. Ik was veertien toen ik zonder ouders op vakantie ging met een paar vrienden, op een boot. Daar kun je je nu ook niets meer bij voorstellen. En dan de schoolkranten, mag je nog schrijven wat je wilt? Bij mijn zoons op school wordt de schoolkrant gecontroleerd."

Volgens Rosendaal mochten we vroeger roken, drinken, verhaaltjes schrijven, het vrije woord prediken. Alles was minder bekrompen, minder gereguleerd. Was dat nou zo? Ik betwijfel het maar ik ben de discussie niet aangegaan met hem. In feite gaf hij zelf het tegendeel aan. In de Tolle Belege van 2004, blikten Frits & Rits terug:

Seks:

Rits: "We hadden wel een primeur in die tijd. Leo Molenaar zei later dat wij "de we-

deropstanding van het instituut Tolle Lege bevestigden. Zij (Tolle Lege, F&R) bevatte na 45 kuise jaren een heus verhaal over naar bed gaan"

Frits: "Dan moet ik dat verhaal alsnog eens gaan lezen"

Rits: "Laat maar. Het is terugkijkend een braaf verhaal. Het woord 'n.' komt er niet in een keer in voor."

Frits: "We kunnen en durven het nog steeds niet, hè?"

Rits: "Nee. Maar vrije liefde en het vrije woord pasten niet in ons tijdsbeeld!"

RGB: WAS VROEGER ALLES BETER?

Nee, maar ik heb ook niet het idee dat nu alles beter is.

Toen ik in 1995 in de bundel "Het Erasmiaans Gymnasium na 666 jaar" een stukje schreef over de periode 1967 – 1973, werd ik door verschillende journalisten gebeld om deze periode nog eens nader toe te lichten. In één van de recensies werd met verbazing opgemerkt dat er op het Erasmiaans politieke debatten waren gevoerd met politici (onder andere Neelie Kroes). Toch was het zo en de RGB speelde daarbij een prominente rol.

In 1968 werden in de aula films gedraaid over de rellen in Amsterdam en het Amerikaanse optreden in Vietnam. Het woord werd gevoerd door bestuursleden van de RGB en de docenten Janssen (zie het in memoriam elders in TB) en Boas. De laatste liep ook mee in de grote anti-Vietnamdemonstraties. Het RGB-bestuur organiseerde deze bijeenkomsten en ook de culturele dagen in december.

Het was zoeken naar een nieuwe balans. De RGB bleef organisator van de schoolfeesten, de musicals, toneelstukken en andere culturele avonden. Tegelijkertijd was er een sterke stroming die af wilde van dat oubolige gedoe en van de RGB een soort politieke beweging wilde maken. Toen ik in 1971 praeses werd, was mijn eerste gang dan ook naar rector Van der Velde. Hij vroeg mij op de man af waar ik stond in deze discussie. Omdat wij als bestuur een programma hadden gemaakt en op dat programma waren gekozen, was het niet zo moeilijk dit uit te leggen.

Ik vroeg onder andere veel meer ruimte voor maatschappelijk engagement tijdens de culturele dagen. Hij vond dat wel mooi en was zelfs enthousiast over de plannen: Harry Mulisch over de heilstaat Cuba te laten praten, aksiegroepen op te laten roepen Ouspansinaasappelen te boycotten, Derde Wereldkoffie te verkopen en de Club van Rome te verheerlijken. Ook werden kunstenaars uitgenodigd om hun protestkunst te tonen. De debatten waren scherp van toon en de VVD-prominent Henk Koning vertelde mij later eens dat hij echt met stomheid geslagen was geweest over het "rode" karakter van de school.

Het aardige van die happenings was dat het breed werd gedragen. Er was ruimte voor ieders belangstelling en betrokkenheid door alle leeftijden heen. Ook Tolle Lege werd nieuw leven in geblazen en de diversiteit van de bijdragen was groot. Het RGB-bestuur was de katalysator van deze activiteiten en bewaakte in nauwe samenspraak met de rector de cultuur. Het viel wel op. In een tijd waarin ouders nog geen enkele officiële betrokkenheid bij de school hadden, lieten zij beneden in de hal op de prikborden krachtig van zich horen. De RGB als het "rode gevaar" was

koddig, maar ook kleren en lange haren konden hun goedkeuring niet verdragen.

Het was de tijdgeest en die moet je helemaal niet terughalen, maar er gebeurde veel en het werd ook belangrijk gevonden. Het is jammer dat de traditie van de culturele dagen geen stand heeft gehouden. Het is een fantastische ervaring voor 16- en 17 jarigen. In Den Haag draait op

deze energie het jaarlijkse Haganumfestival. Dat moet in Rotterdam toch ook kunnen? En de RGB zou daar de motor van moeten zijn. Prachtig toch: elk jaar zo'n Erasmiaans Festival.

door **KLAAS TASELAAR**

Stichting Vrienden van het Erasmiaans Gymnasium

De Stichting werd na het voorlaatste lustrum opgericht door oud-leerlingen om iets voor het Erasmiaans Gymnasium te betekenen. In overleg met de school zijn enkele projecten omarmd, die bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs en culturele opvoeding van de leerlingen.

Voorbeelden hiervan zijn: inlopen taalachterstand, "remedial teaching" en een bijdrage Trierreis.

Door de gulle gaven van vele reünisten beschikt de Stichting inmiddels over een "potje", uiteraard is aanvulling steeds welkom. Degenen, die ons al steunen zijn we zeer erkentelijk. Misschien doet u dat nog niet en brengt dit u op andere gedachten? Hieronder vindt u een antwoordformulier voor als u de stichting wilt steunen. Mocht u meer informatie willen, kunt u contact opnemen met de secretaris van de Stichting (010-2172412).

Antwoordformulier

Ondergetekende:
De heer/mevrouw : _____

Voornamen (voluit) : _____

Achternaam : _____

Adres : _____

Postcode & Woonplaats : _____

Telefoonnummer : _____

E-mailadres : _____

Verklaart bij deze te schenken: aan Stichting Vrienden van het Erasmiaans Gymnasium te Rotterdam:
Een eenmalig bedrag ter grootte van Eur.

Hij/zij maakt het bedrag over op rekeningnummer 15.90.000.17 (Rabobank Rotterdam) t.n.v. Stichting Vrienden van het Erasmiaans Gymnasium.

Een periodieke uitkering gedurende een tijdvak van vijf jaren. (N.B. De keuze voor deze mogelijkheid in plaats van voor schenking van een eenmalig bedrag, kan zijn gelegen in de omstandigheid dat de termijnen van een tijdelijke lijfrente volledig aftrekbaar zijn onder de inkomstenbelasting. Voor vragen, mr. W.F.O. Stricker (010-2172412). Het jaarlijks te schenken bedrag beloopt:

Eur 25,- Eur 50,- Eur 75,- Eur 100,-
 Eur 150,- Eur 250,- Eur 500,- Eur 1.000,-

Getekend te : _____ op _____ 2009

Handtekening : _____
Kan ongefrankeerd worden verzonden aan: Houthoff Buruma, T.a.v. de heer mr. W.F.O. Stricker, Antwoordnummer 5165, 3000 VB Rotterdam. E-mail: w.stricker@houthoff.com

profiel

In iedere Tolle stellen wij middels een "profiel" een lid van Semper Floreat aan de lezers voor. Dit lid mag van de gelegenheid gebruik maken zichzelf eens goed neer te zetten, een herinnering aan het Erasmiaans op te lepelen en op zoek te gaan naar vrienden van vroeger.

Anja Frenkel

Examenjaar: 1978**Huwelijkse status:** verliefd**Kinderen:** geen**Favo-vak:** Tekenen**Favo-leraar:** Taselaar sr.**Vrienden op het EG:** Maarten den Ottolander, Walter de Vries, Liesbeth Carp, Nelleke Hennemann, Marielle Pronk, Julie Roelvink, Christiaan Baardman en anderen**Vrienden die over zijn van het EG:** Walter de Vries, Liesbeth Carp, Nelleke

Hennemann, Marielle Pronk, Maarten den Ottolander

Zou graag nog eens contact hebben met: Christiaan Baardman, Julie Roelvink, Saskia Stenfert Kroese**Studie:** Sociale geografie en kunstgeschiedenis**Carrière:** Redacteur en vormgever bij Tableau Fine Arts Magazine, reisjournaliste, ontwerper van boeken en huisstijlen, geeft nepsminars**Hoogtepunt:** Wereldreizen, onder andere Colombia**Dieptepunt:** Kan niet koken**Toekomst:** Ik zie wel, dat geeft toch altijd weer verrassing en avontuur!**E-mail:** anja.frenkel@planet.nl

Nelleke Hennemann

Examenjaar: 1978**Huwelijkse status:** weduwe**Kinderen:** geen**Favo-vak:** Tekenen**Favo-leraar:** Spuijbroek**Vrienden op het EG:** Liesbeth Carp, Anja Frenkel, Walter de Vries, Christiaan Baardman, Marielle Pronk**Studie:** Rechten, MBA/INSEAD**Carrière:** Projectmanager Kluwer Studiecentrum, Principle bij Gemini Consulting (8 jaar), Partner bij On-Lime (huidig

werk)

Hoogtepunt: Zijn er zoveel**Dieptepunt:** Overlijden van mijn echtgenoot**Toekomst:** Alles ligt open, ik ben net weduwe. Ik kan mijn leven helemaal opnieuw inrichten**E-mail:** nelleke@on-lime.com

Arnold Reket

Examenjaar: 1977**Huwelijkse status:** getrouwd**Kinderen:** twee, 18 en 16 jaar**Favo-vak:** Aardrijkskunde**Favo-leraar:** Taselaar sr.**Vrienden op het EG:** Robin Steensma**Nog contact met:** Dennis Boddé, Marielle Pronk**Zou graag nog een contact hebben met:** De reünie van het examenjaar 77, twee jaar geleden, was heel erg leuk. Ik zou iedereen wel weer terug willen zien,

ook om te weten hoe het met ze gaat.

Studie: Bestuursacademie: bestuursrechterlijke opleiding met als specialisatie onderwijsrecht, Open Universiteit: rechten**Carrière:** Beleidsadviseur St. Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam, waaronder het Erasmiaans valt**Hoogtepunt:** Privé: huwelijk en geboorte kinderen, zakelijk: de periode als zelfstandig ondernemer (adviesbureau)**Dieptepunt:** Meningsverschil over de te volgen koers dat resulteerde in vertrek bij organisatie in Den Haag**Toekomst:** Ik wil graag blijven werken bij mijn huidige werkgever, maar wel met een bredere taakstelling**E-mail:** ahreket@hotmail.com

Lustrum en reünie

Op 6 november 2009 vond de reünie plaats van het examenjaar 1978. Niemand minder dan de dames Tootje Polak, Marjolein Leibbrandt en Marielle Pronk hadden de moeite genomen dit in navolging van examenjaar 1977 te organiseren. De oplettende lezer zal hebben opgemerkt dat de reünie ook openstond voor leerlingen die vanwege onvoorziene omstandigheden de vijfde klas in dat jaar over moesten doen.

Hieronder volgt geen verslag, maar veeleer een samenraapsel van indrukken. Subjectief weliswaar, maar geaccordeerd door andere deelnemers van de reünie. De opkomst was goed. Liefst 55 oud leerlingen konden worden getraceerd, waarvan 30 hun opwachting maakten. Na 31 jaar is dit precies het goede moment om een reünie te organiseren. Iedereen is immers nog in staat de trap van La Stanza zelfstandig te beklimmen. Ook herinneringen kunnen nog worden opgehaald, aangezien de geestelijke aftakeling nog alleen maar ziet op het korte termijn geheugen.

Opvallend is dat er na 31 jaar nog maar weinig is veranderd.

Neem Richard Mouw die zich tijdens de maaltijd geroepen voelde om een speech af te steken. Zijn gehoor geeft hem drie volzinnen het woord om daarna te concluderen dat de voorafgaande borrel hem in zijn greep hield. De getalenteerde Frits Rosendaal neemt de speech moeiteloos over, maar kan op zijn beurt niet nalaten de veertigers een afschrikwekkende 50e verjaardag in het vooruitzicht te stellen. De krampachtige poging van Richard Mouw daarna om in een soort van barrage eerherstel af te dwingen verstomt in een collectief gejoel.

Uit een aantal opmerkingen kan worden geconcludeerd dat de tijd toch niet heeft stil gestaan. Voorbeelden te over:

"Joh, kom even aan de andere kant zitten, met dit oor hoor ik niet meer best"

"Jezus, half één! Ik moet naar huis. Dit geeft glazer!"

"Wat zeg je, half twee? Naar huis? Welnee, dat kan altijd nog!"

Reünies zijn leuk, maar kunnen ook vernietigend zijn. Het ophalen van herinneringen kan gepaard gaan met het ophalen van romances. Oude wonden zijn na 30 jaar geheel en geduld wordt alsnog beloond.

Ook aanwezig de personificatie van de afsluitende vraag van de cursus "Omgaan met Stotteren": Bas Bouwer van de Binnenlandse Baan in Barendrecht.

Opvallend is het gering aantal reünisten dat het Erasmiaans zonder doubleren heeft weten te voltooien. De meesten konden bogen op een 7 of 8 jarig verblijf. Een slak kan meer over de weg vertellen dan een haas!

De sfeer tijdens de reünie laat zich moeilijk beschrijven. Een poging slechts. Natuurlijk, het verleden bleef niet onbesproken, maar was niet het thema van de avond. Daarvoor zijn de onderlinge contacten te intensief. Het was meer een samenzijn van personen die een gezamenlijk verleden delen (belangrijker nog) van mensen die elkaar met enige regelmaat ontmoeten. Voor de één geldt dat weliswaar meer dan voor de ander, maar het ophalen van herinneringen wordt op zo'n avond dan bijzaak.

De openingstijden van La Stanza moesten het afleggen tegen de gezelligheid. En masse werd daarna intrek genomen in het naburige Loos. Ook daar bleken de openingstijden niet bestand tegen het verdere verloop van de reünie. Hoewel de meningen verdeeld zijn over het tijdstip, trok het restant van examenjaar 78, tussen één en twee naar Rosso in het Westelijk Handelsterrein. Na 03.00 ging een ieder naar huis, althans ging zijns weegs. Zoals eerder gezegd, na 31 jaar is er weinig veranderd!

Erasmianen samen

Al tweeënzestig jaar zijn Maup en Peter Wijnbergen, beiden examenjaar 1950, samen. Ooit ontmoetten zij elkaar op het Erasmiaans en sindsdien zijn ze onafscheidelijk. Voor onszelf en voor de lezers waren we benieuwd hoe zij het zo lang vol gehouden hebben en hoe het is om samen Erasmiaan te zijn. Is het nou wel zo handig om twee Erasmianen zolang aan elkaar te verbinden? De twee seniorleden van Semper Floreat spitten in hun opmerkelijk goede geheugen en spreken vrijuit.

Na een korte berekening plaats ik jullie in een Gymnasium tijdens en net na de oorlog. Waar stond het gebouw en hoe was het daar?

M&P: Maup ging na ar het gymnasium van 1943 tot 1950, Peter van 1942 tot 1950. Maup in "West" en Peter in "Oost". "West" was in een herenhuis aan de Matheneserlaan en "Oost" in een lagere school aan de Vredeshofweg. Ongeveer 350 leerlingen bevolkten destijds het Erasmiaans. We volgden Latijn, Grieks, facultatief Hebreeuws, Frans, Duits, Engels, Nederlands, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, geschiedenis (oude en moderne), aardrijkskunde, tekenen en gymnastiek. Vanaf de vierde klas kwam er een scheiding in Alpha en Beta, wij deden beiden Beta.

De leraren uit die tijd waren: Kampstra, Van der Velde, Blanken, Deen, Lopes, Cardoso, Mevrouw Roggeveen, Mevrouw Franssen, Veenstra, Mevrouw De Beer, Bouhuys, De Lint, Stutterheim, Mevrouw Onnes, Van Rees en Van Brink, Willemse, Brust, Van Deinse, Van Zuylen, Norder, Jacobsen, Mulder, Van Ingen en Schwantje. De rector was Pattist.

Er waren buitenschoolse activiteiten als wandelen met Koinotrex, muziek- en declamatieavonden en toneel. Ook werd er meegedaan aan de GOTA (Gymnasiale ontmoeting te Arnhem).

Onze gymnasiumtijd werd sterk overschaduwd en negatief beïnvloed door de Tweede Wereldoorlog, waardoor we langer "kind" bleven dan heden ten dage bij de jongelui het geval is. Over de ervaringen en anekdotes tijdens de oorlog valt eindeloos veel te vertellen, maar dat is een verhaal apart.

Hoe stond het Erasmiaans in die tijd bekend?

M&P: Voor zover wij het kunnen beoordelen stond het Erasmiaans Gymnasium bekend als een school met zeer goed onderwijs en als elitair. In ieder geval hadden wij dat gevoel, wanneer we leerlingen van andere vergelijkbare scholen ontmoetten.

Zaten er bekende Erasmianen in jullie tijd op het Gymnasium en wie waren jullie vrienden?

M&P: Bekende Erasmianen: Minus Polak en Huib van Walsum. Vrienden van Peter: Freek van Schaardenburg, Gijs Gischler, Ferdinand Rauwenhoff en Wim van den Bosch. Vriendinnen van Maup: Lineke Hoogcarspel en Wia van Riemsdijk. Sinds enige jaren hebben we weer contact met Ferdinand Rauwenhoff en zien we vele jaargenoten terug op de elkaar opvolgende Lustra.

Kenden jullie elkaar van school of waren jullie op het Erasmiaans al een stelletje?

M&P: Wij waren op het Erasmiaans al een stelletje. We ontmoetten elkaar voor het eerst op een door de RGB in april 1947 georganiseerd gekostumeerd bal in de kantine van de Van Nellefabriek aan de Schie.

Hoe werkte dat in die tijd (bioscoop, etentje, dansen, wandeling in het park of erger)?

M&P: Hoe werkte dat in die tijd? Niets van wat jij noemt, ook het zogenoemde "erger" vond pas veel later plaats. Het enige contact dat we "in het geheim" hadden was dat we iedere dag bij elkaar een briefje in elkaars jaszak op de gang stopten. We hebben er nog een koffertje vol mee! In de pauze deden we net of we elkaar niet kenden. Na enige tijd wisten onze beider ouders er wel van. We maakten samen huiswerk met als voornaamste resultaat, dat we in 1949 voor ons eindexamen zakten.

Hoe is het jullie vergaan na het EG?

M&P: Na het EG studeerde Maup Tandheelkunde in Utrecht en ging ik naar de KMA in Breda. We eindigden respectievelijk als Universitair Hoofddocent aan de Radboud-Universiteit in Nijmegen en als Militair Attaché van Frankrijk, Zwitserland en Israël. Maup promoveerde tot Dr. in de Geneeskunde in 1982 en stopte in augustus 1988 en ik stopte in februari 1989 met werken. We zijn in april 1961 getrouwd, hebben twee kinderen, een jongen en een meisje, die beiden naar het Arnhems Stedelijk Gymnasium zijn gegaan. We woonden achtereenvolgens in Arnhem, Parijs, Brussel en Utrecht.

Voor de lezers, die overwegen om een inter-Erasmiaanse relatie op te starten, even wat korte vragen. Is het fijn om allebei Erasmiaans te zijn binnen een huwelijk? Zouden jullie het andere Erasmianen aanraden om met een Erasmiaan te trouwen?

M&P: Wij halen nog bijna dagelijks herinneringen op aan onze tijd op het Erasmiaans, maar toch lijkt het ons niet goed om lezers het advies te geven een Erasmiaan te trouwen. Dat kan toch maar beter aan het toeval worden overgelaten.

PETER: Eerlijk gezegd heb ik nooit eerder nagedacht over het in stand houden van een huwelijk tussen twee Erasmianen. Hoe is dat bij ons gegaan? Onze vier ouders waren respectievelijk Rooms katholiek, Nederlands hervormd, Evangelisch Luthers en joods. We werden beiden "seculier" opgevoed. We mochten kiezen/denken hoe we wilden. Beider keuze was: seculier, we namen van de verschillende geloven of beter geschreven "ways of life" mee wat we dachten dat goed was. We respecteerden de bovengenoemde geloven, maar kregen niet "de gave van het geloof". We ontwikkelden beiden onze onafhankelijke gedachten, bleven dat doen en discussieerden er

altijd over tot op de dag van vandaag. Veelal waren en bleven we het niet eens, maar respecteerden elkaars denken. Ik kan moeilijk bewijzen dat het doorlopen van het Erasmiaans ons onafhankelijk denken heeft beïnvloed, maar de sfeer die er toen heerste en die er nog steeds is, voor zover ik dat kan vaststellen tijdens de lustrumvieringen, heeft zeker niet ons denken in afhankelijke zin gestuurd. Onafhankelijkheid van geest dus. Maar pas op, daarmee zeg ik niet dat dat de enige manier is om een huwelijk bij elkaar te houden.

MAUP: Waarschijnlijk als gevolg van de oorlog, maar ook als tijdsverschijnsel ontwikkelden wij ons veel later dan de jeugd van tegenwoordig. Die drie jaren van onze "vriendschap" op school (het was nog lange tijd "Beste Peter" en "Beste Maup") hebben zeker invloed gehad op ons beider ontwikkeling. De Coup de Foudre (Red: blikseminslag!) heeft wel vele stormpjes doorstaan. Natuurlijk zijn wij na het eindexamen zo af en toe nog op onderzoek uit geweest maar altijd bleek het oude recept toch het aantrekkelijkste.

Hoe zit dat met die Coup de Foudre?

MAUP: Op het eerste gemeenschappelijke feest van Oost en West, waar zoals toen gebruikelijk jongens en meisjes apart naar toe gingen, zei ik tegen mijn vriendin: "Als er nu een "schrikkeldans" komt (bestaat dat nog?) vraag ik die jongen (Peter)", die ik niet kende, doordat Oost en West twee

verschillende scholen waren. "Maar toen kwam eerst een "afklapdans" en klapte Peter mij af. En "zo is het gekomen!"
Red: De schrikkeldans is een dans waarbij de dame de heer vraagt. Bij de afklapdans mogen de heren elkaar "afklappen" (op de schouder tikken) en zodoende van plaats en danspartner wisselen.

Wie van jullie beiden is het meest Erasmiaans (wijsneuzerig, betweterig, corrigerend)?

M&P: Van ons beiden is Maup (volgens jouw karakteristieken) het meest "Erasmiaans".

Wie leest de Tolle Belege het eerst?

M&P: Tolle Belege lezen we tegelijk, we zijn beiden lid van Semper Floreat en ontvangen ieder een exemplaar.

Conclusie:

Het is duidelijk, dat als je twee Erasmianen samen een verhaal laat doen, de resultaten opmerkelijk zijn. Ze weten de namen van 24 leraren nog. Met het gezamenlijk geheugen is niets mis. De twee lijken elkaar dus te stimuleren. Hoe kan het dan dat zij allebei in 1949 voor hun eindexamen zakten, terwijl zij samen zo veel tijd staken in hun "huiswerk"?

door **WALTER BAGHUIS**

Meester Drost

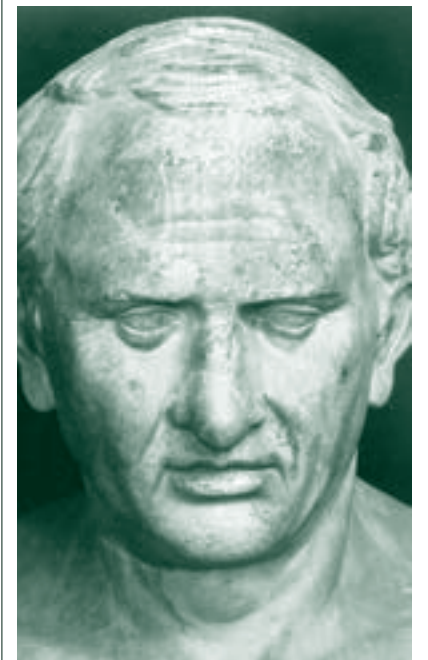
Wat mij altijd opvalt op reünies en bij ingezonden brieven van oud-Erasmianen is dat niemand het ooit meer heeft over meester Drost. Hij is destijds "met stille trom" vertrokken, maar staat mij bij als een uiterst kundige leraar en vooral een markante man. Ik weet, dat hij in de tijd op het Erasmiaans maar een klein aantal klassen had en die ook nog verdeelde over twee lesdagen, omdat hij veel tijd nodig had voor zijn hobby/studie. Hij heeft mij ooit de boeken laten zien, die hij daarover las en hij heeft zelf een boek uitgebracht over "continuïteitsenergie".

Mocht iemand foto's hebben of nog iets weten over Meester Drost, dan hoor ik dat graag. Samen met de heer Mascini en de heer Taselaar Sr. behoorde hij tot mijn favoriete leraren, waar ik buiten de klasuren ook goed contact mee had,

door **LOTTE SEMPERS ('82)**

Ab urbe condita

Er is niets leukers dan een lekker stukje vertalen uit het Latijn. Aldus juicht het slot van de derde kolom van pagina 16 van Tolle Belege van juni 2009. Maar dat is slechts een halve waarheid; dubbel zo leuk wordt dat vertalen bij verbandlegging met het vakgebied waarop ik werk sinds mijn Erasmiaanse eindexamen: stede(n)bouw; planologie.

Hoor en vertaal Marcus Tullius Cicero: "Neque enim est ulla res in qua propius ad deorum numen virtus accedat humana quam civitates aut condere novas aut conservare iam conditas". Nergens komt de menselijke deugd dichter bij de macht der goden dan in het stichten van nieuwe steden of in het instandhouden ervan wanneer zij eenmaal gesticht zijn. Dubbele zaligheid dus in dit domein: lekker vertalen en dichter bij de goden komen te staan. Geen wonder dat vele huidige stedenbouwers, zich spiegelend aan Cicero's wijsheid, zichzelf de takenrits toedichten: Create like a god; Command like a king; Work like a slave. Biedt het onderwijspakket zoals het Erasmiaans Gymnasium dat hic et nunc aan zijn leerlingen aanbiedt, voldoende ontwikkelingsmogelijkheden aan de vermetele alumni die de god/koning/slaaf-triade op stede(n)bouwkundig gebied willen (gaan) realiseren? Zo neen, dan bepleit ik dat nu wel te gaan doen. Een boeiend vak!

door **RIEUWERT KOK (EINDEXAMEN 1940)**

Reacties op de Tolle Belege nieuwe stijl

Graag wil ik jullie, en jullie bestuursleden en redacteur, complimenteren met de nieuwe Tolle Belege. Wat een professionele uitstraling en interessante artikelen. Het enthousiasme spat er af. Dat smaakt naar meer!

van **KARIANNE LAGENDAAL**

Wat een leuke Tolle Belege kregen wij gisteren! Ik begon te lezen en vergat spontaan de tosti die ik aan het maken was. Prachtige lay-out en interessante stukken. Paul Scharff is meteen al een beetje een bekende en ook fijn te weten dat er naast nerds ook beauty's op het Erasmiaans rondlopen. We kijken uit naar het volgende nummer!

van **LEONTIEN FRENKEL**

Wat een mooi nummer van Tolle Belege. Zowel inhoudelijk als qua vormgeving! Hulde.

van **PETER BROERSE**

Wat een fraaie versie van de Tolle viel er in de bus deze week!

van **ARNOLD BOSMAN**

Terug uit Madrid vond ik de Tolle Belege in de brievenbus. Ik had de drukproeven natuurlijk al gezien maar de definitieve versie ziet er erg goed uit!. Leuke stukken, goede afwisseling van zware en lichte onderwerpen. Kortom, gefeliciteerd met de opwaardering van Tolle Belege!

van **REINOUD DEN HAAN**

Graag wil ik mijn reactie geven op de nieuwe Tolle Belege. Ik vind zowel de inhoud als de vormgeving bijzonder geslaagd; mijn gelukwensen voor de redactie en de vormgever. Toch wil ik nog wel enkele kritische opmerkingen maken, en die betreffen de leesbaarheid. De gekozen letter is te dun en te licht om het blad gemakkelijk leesbaar te maken. Vooral bij lamplicht is het lezen nogal vermoeiend, zeker voor oudere lezers. Als de tekst dan ook nog op een grijze achtergrond staat krijg ik helemaal het gevoel dat de leesbaarheid is opgeofferd aan het fraaie uiterlijk. Op de voorpagina staat een donkergrijs vak met groene letters. Van de ongeveer 8 procent van de mannelijke Europeanen die aan enige vorm van kleurenblindheid lijdt ziet een groot deel deze kleur groen als grijs. Het gevolg is dat de groene tekst op deze achtergrond vrijwel onleesbaar wordt. Ik hoop dat je mijn opmerkingen wilt beschouwen als een positieve bijdrage, bedoeld om Tolle Belege nog beter te maken dan hij nu al geworden is. Nogmaals mijn gelukwensen met deze fraaie Tolle Belege!

van **ROB BOGERS**

Hulde voor de nieuwe lay-out van Tolle Belege. Een nieuwe lente, een nieuw geluid; een nieuwe Tolle, een nieuwe Belege, die nu juist in zijn nieuwe jasje bewijst het tegendeel van 'belegen' te zijn. Zou daarom de klassieke imperatief "Tolle lege" geen herinvoering verdienen?

van **RIEUWERT KOK**

Ik vind het jammer dat het formaat van Tolle Belege veranderd is. Het oude formaat had de bekoring van de eenvoud en was gemakkelijk vast te houden met één hand. Nu is het een krantje dat je met twee handen moet vasthouden. Het oude formaat leek ook meer op een boek, met meestal één onderwerp per bladzijde. Dit nieuwe krantje lijkt qua lay-out verdacht veel op een of ander wijkblad. De artikelen zijn wel aardig.

van **ED VAN DER MARK**

REDACTIE: We bedanken iedereen, die de moeite heeft genomen te reageren. We hebben naar aanleiding van de reacties een aantal punten van aandacht vastgesteld (zoals b.v. de leesbaarheid), die we in de komende edities gaan verwerken. De verbrande tosti van Leontien wordt volledig door Semper Floreat vergoed.

AFRIKAANSE TIJGER

Overwinteren in Zuid-Afrika. Uitkijkend over de False Bay (Western Cape) probeer je inspiratie op te doen voor een column in de Tolle Belege. Voor de hand ligt iets over Rome en Afrika te schrijven. Tot steun is de uitdrukking "Semper Africa novi aliquid apportat" oftewel "Afrika biedt altijd wat nieuws", overigens abusievelijk aan Plinius de Oude toegeschreven. Dus dat moet lukken.

GLADIATOR. Aanleiding. Kortgeleden weer eens een overjarige DVD bekeken. Een getijgerde scène uit de film "Gladiator" met Russel Crowe als de fictieve generaal Maximus Decimus Meridius heeft mij op het spoor gezet van deze column. In deze film speelt Crowe Marcus Aurelius' beoogde troonvolgter. Maximus heeft nooit echt bestaan, maar zijn levensverhaal is wel geïnspireerd op bestaande historische gebeurtenissen. Verbeelding en waarheid. Marcus' zoon, de etterbak Commodus, pikt natuurlijk niet dat Maximus wordt voorgetrokken en maakt Maximus' leven zuurder dan zuur. Wordt hij voor de leeuwen gegooit? Neen, tijgers.

In die tijd was het gebruikelijk dat de Numidische leeuwen werden gebruikt om gevangenen op te peuzelen of op gladiatoren af te sturen. Waar komt dan dat roedel tijgers in de Arena (Colosseum?) vandaan? Ook een Hollywoodse dichterlijke vrijheid? Ik denk het niet.

Zoals u weet werden in die tijd leeuwen, beren en olifanten door hofleveranciers uit de provincie Africa aan Rome afgeleverd. Maar tijgers? Geen *Felix tigris* (oude benaming volgens Linn.) sp. *Africanus* maar wel *Panthera tigris* volgens de nieuwste nomenclatuur? Is de Afrikaanse tijger een:

- paradox: Ik lieg nooit, of dit moet de eerste keer zijn. Of
- contradictio in terminis: vierkante cirkel. Of
- anachronisme (leg ik niet meer uit).

In welke tijd speelt dit avontuur zich af? Tussen 161 en 192 n.C. met in de hoofdrol de laatste (nr. 5) van de adoptieve keizers Marcus Aurelius, 161 -180, nu nog steeds bekend van zijn beroemde filosofische werk *Meditaties* en zijn zoon Commodus, 180 – 192.

Kortom bestaat of bestond er een Afrikaanse tijger en zo niet waarom dan wel? Ik ga het antwoord hierop nogal ongerijmd met u doornemen. Eventuele fossielen zoals de sabeltandtijger doen niet mee in deze queeste.

AFRICA. De provincie Africa strekt zich uit van de Atlantische oceaan tot de oude Griekse kolonie en latere provincie Cyrenaica. Waarom hechte Rome zo veel belang aan dit gebied? Het was een graanschuur voor Rome, veiliger dan Egypte en dichterbij. Iets zuidelijker lag Numidië. Voor Rome een hofleverancier van vee zoals paarden, maar ook olifanten, panters, leeuwen en beren die in de Arena werden gebruikt om het plebs te amuseren en de Christenen of gladiatoren aan flarden te scheuren. *Panem et circenses*: "Brood en spelen".

Wellicht niet bekend is dat er een gelukbrengende godin met de naam "Africa" bestond. Deze door de Romeinen geleende godin Africa heette oorspronkelijk Ifri. Zij werd in oa. Numidië door de Berbers aanbeden. De naam Africa werd, naast de benaming van de godin, aanvankelijk alleen gebruikt als naam voor de Punische stad Carthago. Een sterk verhaal uit die tijd is dat Plinius deze Dame Africa ook persoonlijk ontmoet zou hebben. Deze godin is voorzien met een petje van olifantshuid plus bijbehorende slurf.

Vroegere heersers van Numidië werden afgebeeld met een kroon van olifantshuid. Numidische olifanten en leeuwen zijn trouwens bijna uitgestorven (ref. Planet Earth, BBC). Beide soorten zijn iets kleiner dan de overeenkomstige familieleden in Centraal Afrika. Een Numidische tijger wellicht?

BIG FIVE. Als je aan een nietsvermoedende toerist in Afrika vraagt wat onder de Big Five wordt verstaan, is er altijd wel iemand die "tijger" opnoemt. Aha, dat kost een rondje. Terwijl wij natuurlijk weten dat alleen buffel, leeuw, luipaard, neushoorn en olifant in dit rijtje thuishoren. Een vergelijkbaar misverstand stamt uit mijn treurige jeugd. Op de lagere school heb ik wellicht ook eens antwoord gegeven op de vraag: "noem eens een paar zuivelproducten?". "Boter, kaas en eieren". U trapt daar niet in? Ik wel. Strafbepaling om het af te leren. "Bestaan er tijgers in Zuid-Afrika?" "Ja, mijnheer". Pats. "Een 2", hoor ik Fuchs (leraar biologie) nog tegen mij zeggen. Voorwaar een onsportieve vooral onverwachte overhoring want ik had een eenvoudige vraag over de fruitvlieg (*Drosophila*) ook al fout.

CARTHAGO. Je vraagt je af of de Romeinen nog iets te schaften hadden met Afrika. Voor een eenvoudige bèta op leeftijd is het antwoord op die vraag tot mijn geringe schande beperkt tot vage bekendheid met de Punische oorlogen. Hoe was dat ook al weer? Hannibal die met de olifanten de Alpen overtrok, dat weet ik nog. Drie Punische oorlogen? En zeker ook niet te vergeten het gezeur van Cato over de verwoesting van Carthago waarbij mijn achterstallige kennis van de Latijnse grammatica

weer even boven komt drijven zoals het gerundivum (delendam), de alliteratie (ceterum censeo Cartaginem) en de accusativus cum infinitivo (Carthaginem esse delendam bij censeo).

Er is natuurlijk steeds meer informatie te vinden op Google met "Africa roman" en diverse soortgelijke zoekleutels. Ik zal u daarover niet lastig vallen. Dat vergt vooral voor het onderdeel "Africa" nogal wat studie over *Africa vetus en nova*. Dat laat ik gaarne aan anderen met meer expertise. "Sutor, ne ultra crepidam!". "Schoenmaker, blijf bij uw leest!" Zoals u weet heeft de SPQR (Senatus populusque Romanus) zijn aanwezigheid dan wel overheersing beperkt tot alle omliggende landen van de Middellandse zee waarbij van het adagium: "Parcere subjectis, sed debellare superbis" nuttig gebruik werd gemaakt. "De onderworpenen sparen, maar hen die zich hardnekkig blijven verzetten vernietigen" zegt Vergilius.

Rome, Afrika? Natuurlijk, nu ik er over nadenk, staan gebeurtenissen in de Romeinse kolonie Egypte met stip op de eerste plaats van mijn geheugen. Vooral als ik ter illustratie de megafilmproductie uit 1963 met Elizabeth Taylor als geheugensteun kan gebruiken. In Technicolor op mijn netvlies gebrand. Elizabeth alias Cleopatra die zich in een tapijt bij Rex Harrison als Caesar zou hebben laten afleveren. Cleopatra die daarna ook nog van Marcus Anthonius (Richard Burton) zwanger is geworden, terwijl er al een kleine koter van Caesar in de faraonische kinderkamer met de hiërogliefen aan het spelen was.

Mogelijk dat er een paar Romeinen zijn doorgezakt in een Egyptische kroeg en per ongeluk de Nijl richting Victoriameer zijn afgezak. Trouwens, de Nijl afzakken richting Victoriameer vereist een buitengewoon vergevorderde staat van doorgezakt-zijn, of anders veel peddelen in stroomopwaartse richting. Een alternatieve SPQR borrelt bij mij op: Sono Pazzi Questi Romani. Referentie uit Astérix: "Ils sont fous ces Romains". Genoemde wereldreizigers hebben waarschijnlijk alleen bijgedragen tot een feestelijk ontbijt van de belendende hippo's. Verder zullen ze niet zijn gekomen. Dus sporen van de Romeinen in Zuid-Afrika zijn helaas nog steeds niet gevonden, maar ik zal dit raadsel voor eens en altijd ter meerdere glorie van het Erasmiaans Gymnasium proberen op te lossen. U hoort van mij.

WIJN. Ik denk dat er een miniem spoor van een Romeinse wijncultuur terug te vinden is in de vorm van zoveelste generatie wijnstokken, die eind 17de eeuw door de Hugenoten onder leiding van Simon van der Stel in de Western Cape zijn ingevoerd en geplant. Maar daarvoor dient nauwgezet DNA-onderzoek plaats te vinden, ik houd u op de hoogte. Wie weet of niet de Zuid-Afrikaanse Cabernet Sauvignon en Chardonnay afkomstig zijn van een domein dat door een handige onderofficier van Caesar ergens in Gallië werd ontwikkeld. Trouwens diverse wijnen van de Western Cape kunnen zonder gebruik te maken van een conditum worden genuttigd. Plinius de Oudere gaf reizigers in het Oude Rome de raad een fles conditum - meestal een mix van honing en peper - mee te nemen om de smaak van al te lokale wijnen te maskeren. Cassislikeur is een goed hedendaags alternatief, en kan zelfs een hopeloze wijn in een drinkbaar aperitief veranderen. In Zuid-Afrika ben ik nog geen hopeloze wijn tegengekomen. Probeer eens de Chenin Blanc 2008 van Simonsig. Nr. 1 met stip in de Platter (wijngids) 2009. Vurrukkulluk. Voor 38 rand te koop bij de Pick 'n Pay, een soort Zuid-Afrikaanse Albert H. Geen geld. Een één of andere Japanner (Dr. Sato) heeft bewezen dat er in wijn pentapeptides zitten die enzymen, verantwoordelijk voor Alzheimer, kunnen blokkeren. Vooral in Merlot, Sauvignon Blanc en Pinot Noir. Dus om mijn nakende seniliteit af te remmen zal ik helaas meer wijn moeten nuttigen. Wel even op de juiste cépage letten. In vino veritas. Als ik dat maar niet vergeet. ...

PANTHERA TIGRIS SP. AFRICANUS. De soortnaam "tigris" verraadt al in feite de mogelijke herkomst van het geslacht *Panthera* of *Felix*. Als er ooit tijgers in de Romeinse Arena zijn geweest zijn die afkomstig uit het gebied tussen de Eufraat en de Tigris, waar de soortnaam van is afgeleid. Geen Afrikaanse of Numidische tijger, maar de Mesopotamische tijger. Dus die kon in Rome worden gezien.

Bestaat er dan geen Afrikaanse tijger? Toevallig wel en in statu nascendi. Lees het volgende bericht. Door gevangenschap en inteelt is het jachtinstinct van dieren die in de dierentuin leven, snel achteruit gaan. Om dit in de toekomst te voorkomen heeft de dierentuin van Shanghai besloten dat twee tijgerwelpen moeten verhuizen naar Zuid-Afrika. De tijgers zullen tot 2008 worden uitgezet in het noorden van de staat Pretoria in Zuid-Afrika. Daarna zullen ze gaan jagen in een Zuid-Afrikaans reservaat.

Het is dus blijkbaar een kwestie van tijd. U en ik krijgen altijd gelijk, ook al heb ik het. Afrikaanse tijger was een anachronisme. Ik lieg nooit, of dit moet de eerste keer zijn. Op een terrasje in Stellenbosch trakteer ik mijzelf op een Sauvignon Blanc 2008 vanwege de Alzheimer, want deze column is eindelijk af. Een stevige waardin met een petje van olifantshuid plus slurf brengt mijn consumptie. Op handige wijze verdwijnen mijn overtollige randen via haar slurf in de goddelijke pet. Ook ik heb Dame Africa gezien, Plinius.

Ref. illustratie Dame Africa

http://www.roman-mosaic-tunisia.com/product.php?id_product=14

door **BEN TRIJZELAAR (1961)**

